YAŞLI BİREYLERDE İNTERNET KULLANIMININ YAŞAM DOYUMU, ALGILANAN SOSYAL DESTEK VE UMUTSUZLUK DÜZEYLERİ İLE İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ

Burak Şahin
161104109

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Psikoloji Anabilim Dalı

Psikoloji (Opsiyon: Gelişim Psikolojisi) Yüksek Lisans Programı

Danışman: Dr.Öğr.Üyesi Asiye Yıldırım

İstanbul
T.C. Maltepe Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Şubat, 2019

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Burak ŞAHİN' in "**Yaşlı Bireylerde İnternet Kullanımı ile Algılanan Sosyal Destek, Yaşam Doyumu ve Umutsuzluk Düzeyleri İlişkisinin İncelenmesi**" başlıklı tezi 28/02/2019 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından değerlendirilerek "Maltepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği" nin ilgili maddeleri uyarınca, Psikoloji Anabilim Dalında Yüksek Lisans/Doktora tezi **oy birliğiyle / oy çokluğuyla, başarılı / başarısız** olarak kabul edilmiştir.

	Unvanı. Adı ve Soyadı	İmza
Üye (Tez Danışmanı)	: Dr.Öğr.Üyesi Asiye YILDIRIM	.....
Üye	: Dr.Öğr.Üyesi Kuntay ARCAN	.....
Üye (Arel Üniversitesi)	: Dr.Öğr.Üyesi Gülin GÜNERİ	

Doç. Dr. Ahu TUNÇEL ÖNKAL
Enstitü Müdürü

Revizyon Takip Tablosu

REVİZYON NO	TARİH	AÇIKLAMA
00	01.03.2018	İlk yayın.

ETİK İLKE VE KURALLARA UYUM BEYANI

28/02/2019

Bu tezin bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarından bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilmeyen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; çalışmanın Maltepe Üniversitesinde kullanılan "bilimsel intihal tespit programı" ile tarandığını ve öngörülen standartları karşıladığını beyan ederim.

Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara razı olduğumu bildiririm.

Burak Şahin

TEŞEKKÜR

Bu çalışmanın her aşamasında bana sabırla yol gösteren ve her adımda yeni bir şey öğrendiğim değerli hocam Dr.Öğr.Üyesi Asiye Yıldırım'a, çalışma örneklemi için desteklerini esirgemeyen İstanbul İl Milli Eğitim Hayat Boyu Öğrenme Şube Müdürlüğüne, İstanbul Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğüne ve huzurevlerinin değerli çalışanları ile Darüşşafaka Cemiyeti Şenesenevler ve Yakacık Rezidanslarının değerli çalışanlarına tüm içtenliğimle teşekkür ederim.

Son olarak hayatımın her aşamasında gösterdiği sevgi, ilgi ve desteği için sevgili eşim Dr.Öğr.Üyesi Elif Şahin'e, çok değerli zamanlarından çaldığım kızım Rüzgar'a oğlum Yaman'a, beni sabırla büyüten annem Fatma Şahin ve babam Recep Şahin'e sonsuz teşekkürler.

Burak ŞAHİN

Şubat, 2019

ÖZ

YAŞLI BİREYLERDE İNTERNET KULLANIMININ YAŞAM DOYUMU, ALGILANAN SOSYAL DESTEK VE UMUTSUZLUK DÜZEYLERİ İLE İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ

Burak Şahin
Yüksek Lisans Tezi
Psikoloji Anabilim Dalı
Psikoloji (Opsiyon: Gelişim Psikolojisi) Yüksek Lisans Programı
Danışman: Dr.Öğr.Üyesi Asiye Yıldırım
Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019

Bu araştırmanın temel amacı internet kullanımının, yaşlıların demografik özellikleri, yaşam doyumu, algıladıkları sosyal destek ve umutsuzluk düzeyleri ile ilişkisinin incelenmesiydi. Bu doğrultuda ilgili literatür çerçevesinde yaşlıların internet kullanımını incelemek amacıyla; internet üzerinden düzenli olarak iletişim kurdukları kişi sayıları, haftalık internet kullanım süreleri, internet üzerinden paylaşımda bulundukları toplam kişi sayısı, kaç yıldır internet kullandıkları, interneti kullanım amaçları ve sosyal paylaşım sitesi tercihleri olmak üzere altı kriter belirlendi. Çalışma 188 katılımcı ile İstanbul ilinde yürütüldü. Bulgular, yaşlılarda internet kullanımına dair çeşitli özelliklerin yaşam doyumu ve algılanan sosyal destek düzeyi ilepozitif yönde, umutsuzluk düzeyleri ile ise negatif yönde ilişkili olduğunu ortaya koydu. Ayrıca çalışmada internet kullanımı ile yaş, eğitim düzeyi, aylık gelir ve yaşanan yer gibi demografik değişkenler arasında ilişki olduğu gözlendi.

Anahtar Sözcükler:1. Yaşlılık, 2. İnternet, 3. Yaşam Doyumu, 4. Algılanan Sosyal Destek, 5. Umutsuzluk.

ABSTRACT

THE INVESTIGATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN INTERNET USE AND LIFE SATISFACTION, PERCEIVED SOCIAL SUPPORT AND HOPELESSNESS LEVELS IN ELDERLY INDIVIDUALS

Burak ŞAHİN
Master Thesis
PsychologyDepartment
Psychology (Option: Developmental Psychology) Programme
Advisor: Assist. Prof. Asiye Yıldırım
Maltepe Universty Social Science Instıtute, 2019

The main purpose of this study is to investigate the relationship between internet use and demographic characteristics of the elderly, life satisfaction, perceived social support and hopelessness levels in order to examine the internet use of the elderly in the light of the relevant literature; six criteria were determined, including the number of people they contacted regularly, weekly internet usage times, the total number of people with whom they share information over the internet, how many years they used the internet, internet usage purposes and social networking site preferences.The study is conducted in Istanbul with 188 participants. The findings revealed that various characteristics of internet use in the elderly are positively correlated with life satisfaction and perceived social support and negatively associated with hopelessness levels. In addition, it is observed that there is a relationship between internet usage and demographic variables such as age, education level, monthly income and place of residence.

Keywords: 1. Elderly, 2. Internet, 3. Life Satisfaction, 4. Perceived Social Support, 5. Hopelessness.

İÇİNDEKİLER

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI ii
ETİK İLKE VE KURALLARA UYUM BEYANI iii
TEŞEKKÜR ..... İV
ÖZ V
ABSTRACT ..... Vİ
İÇİNDEKİLER ..... Vİİ
TABLOLAR LİSTESİ X
KISALTMALAR ..... Xİİİ
ÖZGEÇMİŞ ..... XİV
BÖLÜM 1. GİRİŞ 1
1.1. Yaşlılık Tanımı ve Özellikleri 3
1.2. Yaşlılıkta İnternet Kullanımı 4
1.3. Yaşam Doyumu 6
1.4. Umutsuzluk 7
1.5. Algılanan Sosyal Destek 8
1.6. Araştırmanın Amaç ve Hipotezleri 10
1.6.1.Araştırmanın Amaçları 10
1.6.2. Hipotezler 10
1.6.3. Araştırmanın Önemi 11
BÖLÜM 2. YÖNTEM 13
2.1. Araştırmanın Modeli 13
2.2. Örneklem 13
2.3. Veri Toplama Araçları 16
2.3.1. Demografik Form (EK 1) 16
2.3.2. Yaşam Doyum Ölçeği (EK 2) 16
2.3.3. Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği (EK 3) 16
2.3.4. Beck Umutsuzluk Ölçeği (EK 4) 17

2.4. İşlem 18
BÖLÜM 3. BULGULAR VE YORUMLAR 19
3.1. Bulgular 19
3.1.1. İnternet Kullanımlarına İlişkin Betimsel Bulgular 19
3.1.2. Araştırma Değişkenleri Arasındaki Korelasyonlara İlişkin Bulgular 23
3.1.3. İnternet Kullanımının Demografik Özellikler Açısından İncelenmesi 26
3.1.3.1. İnternet Kullanımının Cinsiyete Göre Karşılaştırılması 26
3.1.3.2. Yaş Gruplarına Göre İnternet Kullanım Amaçları ve Sosyal Paylaşım Sitesi Tercihlerine Dair Betimsel Bulgular 28
3.2.6. Aylık Gelir Düzeylerine Göre İnternet Kullanım Amaçları ve Sosyal Paylaşım Sitesi Tercihlerine Dair Betimsel Bulgular 30
3.1.3.3. İnternet Kullanımının Eğitim Düzeyine Göre Karşılaştırılması 33
3.1.3.4. Medeni Durumlarına Göre İnternet Kullanım Amaçları ve Sosyal Paylaşım Sitesi Tercihlerine Dair Betimsel Bulgular 36
3.1.3.5. Yaşadıkları Yere Göre İnternet Kullanım Amaçları ve Sosyal Paylaşım Sitesi Tercihlerine Dair Betimsel Bulgular 39
3.1.4. İnternet Kullanımına Dair Özelliklerinin Yaşam Doyum Düzeyleri İle İlişkisinin İncelenmesi 43
3.1.5. İnternet Kullanımına Dair Özelliklerinin Algılanan Sosyal Destek İle İlişkisinin İncelenmesi 44
3.1.6. İnternet Kullanımına Dair Özelliklerinin Umutsuzluk Düzeyleri İle İlişkisinin İncelenmesi 49
3.1.7. Yaşam Doyumunu Yordayan Faktörler 50
3.1.8. Algılanan Sosyal Destek Boyutunu Yordayan Faktörler 51
3.1.9. Umutsuzluk Düzeyini Yordayan Faktörler 52
3.2. Yorumlar 53
3.2.1. İnternet Kullanımına İlişkin Betimsel Bulguların Yorumlanması 53
3.2.2. İnternet Kullanımı ve Demografik Özellikler İlişkisinin Yorumlanması 55
3.2.3. İnternet Kullanımı ve Yaşam Doyumu İlişkisinin Yorumlanması 56
2.3.4. İnternet Kullanımı ve Algılanan Sosyal Destek İlişkisinin Yorumlanması 57
2.3.5. İnternet Kullanımı ve Umutsuzluk İlişkisinin Yorumlanması 57

BÖLÜM 4. SONUÇ 59
EK'LER 60
Ek-1 Demografik Form 61
Ek-2 Yaşam Doyumu Ölçeği 66
Ek-3 Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği 67
Ek-4 Beck Umutsuzluk Ölçeği 68
Ek-5 Etik Kurul Kararı 69
Ek-6 Bilgilendirilmiş Onam Formu 70
KAYNAKÇA 71

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1 Katılımcıların Demografik Özellikleri 15
Tablo 2 Ölçeklerin Betimsel Bilgileri 18
Tablo 3. Toplam kullanım yılı, Haftalık internet kullanımı, Paylaşımda bulunduğu kişi sayısı ve İnternet üzerinden düzenli görüşülen kişi sayısına Ait Ortalama, Standart Sapma ve Minimum Maksimum Değerler 20
Tablo 4. İnternet Kullanım Yılına Dair Özellikler 20
Tablo 5 Haftalık İnternet Kullanım Sürelerine Dair Özellikler 21
Tablo 6 Sosyal Paylaşım Sitelerinde Toplam Paylaşımda Bulunulan Kişi Sayısına Dair Özellikler 21
Tablo 7 Sosyal Paylaşım Sitelerinde Düzenli Olarak İletişim Kurulan Kişi Sayısına Dair Özellikler 22
Tablo 8 En çok kullanılan internete erişim araçlarına dair özellikler 22
Tablo 9 En Sık Kullandıkları Sosyal Paylaşım Sitelerine Dair Özellikler 22
Tablo 10. İnternet Kullanım Amacı ve Bu Amaca Yönelik Ne Kadar Süreyle Bağlandıklarına Dair Özellikler 23
Tablo 11. Araştırma Değişkenleri Arasındaki Korelasyon Analiz Sonuçları 24
Tablo 12 Cinsiyete Göre En Sık Kullanılan Sosyal Paylaşım Sitelerine Dair Betimsel Bulgular 27
Tablo 13. Cinsiyete Göre İnternet Kullanım Amaçlarına Dair Betimsel Bulgular 28
Tablo 14 En Sık Kullandıkları Sosyal Paylaşım Sitesinin Yaş guruplarına Göre Dağılımı 29
Tablo 15 Yaş Gruplarına Göre İnternet Kullanım Amaçlarırıa Dair Betimsel Bulgular 30
Tablo 16 En Sık Kullanılan Sosyal Paylaşım Sitesinin Aylık Gelir Düzeyine Göre Dağılımı 31

Tablo 17 Aylık Gelir Düzeyine Göre İnternet Kullanım Amaçlarına Dair Betimsel Bulgular 32

Tablo 18 Eğitim Düzeyine Göre İnternet Kullanım Amaçlarına Dair Betimsel Bulgular 34

Tablo 19 Eğitim Düzeyine Göre İnternet Kullanım Amaçlarına Dair Betimsel Bulgular 36

Tablo 20 Sık Kullandıkları Sosyal Paylaşım Sitesinin Medeni Duruma Göre Dağılımı 37

Tablo 21 Medeni Duruma Göre İnternet Kullanım Amaçlarına Dair Betimsel Bulgular 39

Tablo 22 En Sık Kullandıkları Sosyal Paylaşım Sitesinin Yaşadıkları Yere Göre Dağılımı 40

Tablo 23 Yaşanılan Yere Göre İnternet Kullanım Amaçlarına Dair Betimsel Bulgular 42

Tablo 24 İnternet Üzerinde Düzenli Olarak Görüştükleri Kişi Sayıları İle Yaşam Doyum Düzeyleri İlişkisi 43

Tablo 25 Algılanan Sosyal Destek Düzeyi İle İnterneti Toplam Kullanım Yılları İlişkisi 44

Tablo 26 Arkadaştan Algılanan Sosyal Destek İle İnterneti Toplam Kullanım Yılları İlişkisi 45

Tablo 27 Arkadaştan Algılanan Sosyal Destek İle İnterneti Haftalık Kullanım Süresi İlişkisi 46

Tablo 28 Aileden Algılanan Sosyal Destek İle İnterneti Toplam Kullanım Yılları İlişkisi 47

Tablo 29 Özel Kişiden Algılanan Sosyal Destek İle Toplam İnternet Kullanım Yılı İlişkisi 48

Tablo 30 Özel Kişiden Algılanan Sosyal Destek İle İnterneti Haftalık Kullanım Süreleri İlişkisi 48

Tablo 31 Umutsuzluk Düzeyi İle İnterneti Haftalık Kullanım Süreleri İlişkisi 50

Tablo 32 Yaşam Doyumunun Yordayıcıları 51

Tablo 33 Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Desteğin Yordayıcıları 52

Tablo 34 Umutsuzluk Düzeyinin Yordayacıları..... 52

KISALTMALAR

MEB : Milli Eğitim Bakanlığı

WHO : Dünya Sağlık Örgütü

TÜİK : Türkiye İstatistik Kurumu

Ort. : Ortalama

S. : Standart sapma

ÖZGEÇMİŞ

Burak Şahin

Psikoloji Anabilim Dalı

Eğitim

Derece	*Yıl*	*Üniversite, Enstitü, Anabilim/Anasanat Dalı*
Ls.	2001	19 Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik
Lise	1997	Samsun Namık Kemal Lisesi

İş/İstihdam

Yıl	*Görev*
2008-	Rehber Öğretmen- MEB
2005-2008	Psikolojik Danışman- Serbest
2001-2005	Rehber Öğretmen- MEB

Mesleki Birlik/Dernek Üyelikleri

Yıl	*Kurum*
2017 -	Üye: Türk PDR Derneği
2015-2016 -	Kurucu Üye: Kariyer Planlama Derneği

Alınan Burs ve Ödüller

Yıl	*Burs/Ödül*
2018	MEB Başarı ödülü
2013	Valilik Maaşla Ödüllendirme
2013	MEB Üstün Başarı ödülü
2013	MEB Başarı Ödülü
2012	MEB Başarı ödülü
2012	MEB Başarı ödülü

Kişisel Bilgiler

Doğum yeri ve yılı : İzmir, 1980 Cinsiyet:E
Yabancı diller : İngilice (iyi)
GSM / e-posta : 05325002888 / pdburaksahin@gmail.com

BÖLÜM 1. GİRİŞ

Heryaştaninsanın gündelik hayatının bir parçası olan internet ortamı diğer bir ifade ile sanal dünya; kişilerarası iletişimin pek çok unsurunu da içeriğinde barındırmaktadır. Yeni kişiler tanıma, sohbet etme, fikirlerini paylaşma, çeşitli guruplara üye olma gibi kişilerarası iletişimin unsurları internete taşınmıştır. Bu durum kişilere yeni ve erişimin çok daha kolay olduğu bir sosyal alan açmıştır. Günümüzde insanlar arkadaş ya da akrabalarla sohbet etmek, fikirlerini paylaşmak ya da çeşitli gruplara üye olabilmek gibi çoğu durumda mekânsal olarak bağımlılıktan kurtulmuş, gün içerisinde istedikleri an ve mekanda internete bağlanarak bu gereksinimlerini karşılayabilir hale gelmişlerdir.

Bu durum, evden çıkmakta zorlanan ve yaşlılığın getirdiği sağlık sorunları nedeni ile mekânsal bağımlılıkları olan yaşlılar için de kendilerini ifade etme ve sosyal çevre ile iletişim kurma anlamında bir takım imkanlar sunmaktadır. Ayrıca internet, yaşlılara gündelik hayatın içerisinde kalabilme, sosyal çevre ile iletişimi sürdürebilme, yüz yüze iletişim imkanı olmayan arkadaş ya da akrabalar ile görüşme, haber kaynaklarına ulaşma, bilgi edinme gibi avantajlar sağlamıştır.İnternetin sağladığı bu avantajların, yaşlıların yaşamdan daha fazla haz almalarını, aile, arkadaş ya da başka kişiler ile sorunlarını paylaşıp çözüm üretme konusunda destek almalarını ve hayata ve geleceğe daha umutla bakabilmelerini sağladığı düşüncesinden hareketle; bu araştırmada internet kullanımı yaşlı kullanıcıların ile yaşam doyumu, algıladıkları sosyal destek ve umutsuzluk düzeyleri arasındaki ilişki ele alınmaktadır.

Alanyazında yer alan çalışmalara bakıldığında; sosyal çevre ile iletişimi sürdürebilmenin, hem algılanan sosyal destek hem de yaşlıların yaşam doyumu ile olumlu yönde ilişkili olduğuna dair bulgular elde edilmiştir(Aquino, Russell, Cutrona ve Altmaier, 1996). Benzer şekilde, Kahraman, Zincir, Erten ve Özkan (2011) yürüttükleri araştırmada, yaşlılarda sosyal ilişkilerin zayıflamasının yaşam doyumunu azalttığına işaret etmişlerdir. Kapıkıran (2016) ise sosyal desteğin, yalnızlık ve yaşam doyumu arasında aracı rolünün olduğunu ortaya koymuştur. Liu ve Guo'nun (2008)gerçekleştirdiği çalışma ise yalnız yaşayan ya da çocukları ile zayıf sosyal

ilişkilere sahip yaşlıların, yaşam doyumlarının ve algıladıkları sosyal desteğin düşük düzeyde olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca yaşlılarda genel sağlıklılık hali ve günlük yaşam etkinliklerine katılım da yaşam doyumu ile ilişkilidir (Markides ve Martin, 1979; Pınar ve Demirel, 2016). Yılmaz ve Sayıl (1996) hastanede yatan hastalarla gerçekleştirdikleri çalışmada ise hastane ortamında olmanın sonucunda oluşan sosyal izolasyonun hastaların yaşam doyumlarını düşürdüğünü ortaya koymuştur.

Bunun yanı sıra, yaşlılarda medeni durum, yalnızlık, sosyal destek gibi olgular da umutsuzluk duygusu ile doğrudan ilişkilidir (Arslantaş, Adana, Kaya ve Turan 2010;Bayramova ve Karadakovan, 2004; Aydın ve İşleyen, 2004; Danış, 2009; Fry, 1984; İlhan, N., Soydan M., Batmaz M., Özdilli K., Gürak H. ve Yıldız G., 2007; Ron, 2002; Turan, 2008; Özben, 2008).Aslantaş ve arkadaşları (2010); hastanede yatarak tedavi gören yaşlılarla gerçekleştirdiği çalışmada sosyal destek azaldıkça umutsuzluğun arttığını gözlemlemiştir. Erkan (2015) tarafından gerçekleştirilen çalışmada ise huzurevinde kalan yaşlılarla kendi evinde kalan yaşlıları karşılaştırmış ve her iki grupta da algılanan sosyal destek ve yaşam kalitesi arasında pozitif yönde bir ilişkinin varlığını gözlemlemiştir. Aynı çalışma yaşlılarda umutsuzluk kavramı ile ilişkili olan depresyon olgusunun da algılanan sosyal destek ile ilişkisini ortaya koymuştur.

Bütün bunlara ek olarak alanyazında yaşlılarda bilgisayar ya da internet kullanımının çeşitli değişkenler ile ilişkisine dair çalışmalar da bulunmaktadır. Sözgelimi Karavidas, Lim, Katsikas (2005) gerçekleştirdikleri çalışmada internet kullanımının, yaşlılarda yaşam doyum düzeyini arttırdığını ortaya koymuşlardır. Ayrıca yaşlılarda internet kullanımıyla, yalnızlık ve depresyon arasında ilişkinin varlığını ortaya koyan çalışmalar da bulunmaktadır (White ve ark., 2002). Dorin (2007) ise çevrimiçi eğitim platformlarına katılımın, yaşlılarda yaşam doyumunu arttırdığını bulmuştur.Bunun yanı sıra, internet kullanımının yaşlıların benlik saygısı, iyi oluş hali ve iyimserlik gibi özelliklerini olumlu yönde etkilediğine işaret eden bulgular söz konusudur (Mellor, Firth ve Moore, 2008).

Günümüze kadar süregelen bu ve benzeri çalışmaların sonuçları bütün olarak değerlendirildiğinde yaşlı bireylerde yaşam doyumu, algılanan sosyal destek ve umutsuzluk kavramlarının birbiriyle ilişkili olduğu görülmektedir. Ayrıca internetin kişilerin sosyal alanına yaptığı katkılar göz önüne alındığında yukarıda sözü geçen

olguların tümü ile ilişkili olduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda gerçekleştirilen çalışma; yaşlılarda internet kullanımının demografik değişkenler, algılanan sosyal destek, umutsuzluk düzeyleri ve yaşam doyumları ile ilişkisini anlamaya yöneliktir.

1.1. Yaşlılık Tanımı ve Özellikleri

Dünya Sağlık Örgütü, 65 yaş ve üzeri bireyleri yaşlı sınıfına dahil etmiş ve yaşlılığı; sürekli değişen sosyal hayat ve her türlü çevresel etmenlere adaptasyon yeteneğinin azalması olarak tanımlamıştır (WHO, 1984).

Yaşlılık kavramını biyolojik, toplumsal ve psikolojik gibi farklı bakış açıları ile açıklamayı hedefleyen pek çok kuram bulunmaktadır. Biyolojik yaşlanma kuramları, yaşlanma sürecine etki eden biyolojik faktörlerin neler olduğunu, bireylerin nasıl ve neden yaşlandıklarını açıklamaya çalışmaktadır. Toplumsal yaşlılık kuramları, yaşlı bireylerin toplum içindeki davranış örüntüleri ve durumları ile toplumun yaşlı bireylerle olan ilişkilerini açıklamaya çalışmaktadır (Onur, 1995).

Psikolojik yaşlılık kuramlarından Erikson'un kuramı (1968) ise yaşlı bireylerin gerçekleştirmek zorunda oldukları gelişim görevlerinin ego üzerinde etkisine odaklanır. Erikson bu dönemde yaşlıların görevinin, hayatlarının geride kalan bölümünü bütünsel ve tutarlı bir şekilde görmek olduğunu savunur. Eğer bireyler hayatlarının anlamlı bir şekilde geçtiğini düşünür ve yaşamlarını olduğu gibi kabul edebilirlerse ego bütünlüğünü geliştirebilirler (Akt. Geçtan, 2005). Erikson'a (1982) göre bu dönem kişisel bütünlüğün oluştuğu dönem olsa da tersi durumlarda umutsuzluğun yaşandığı dönem de olabilmektedir, yaşlılıkta umutsuzluk ve ölüm korkusu en büyük risktir (Akt. Swift, 2002).

Yaşlı nüfusun hızla artması bu dönemi anlamaya ve açıklamaya yönelik yeni araştırmalara ihtiyacı arttırmaktadır. Yaşlıların Dünya'da ve Türkiye'dedemografik dağılımına bakıldığında nüfusun hızla yaşlanmakta olduğu görülmektedir. 1950 yılında 200 milyon kişi (Genel nüfusa oranı % 8) 60 yaşının üzerinde ve nüfusun yarısı 24 yaş ve üzeri kişilerden oluşmaktaydı. Dünyada 14 milyon kişi 80 yaş ve üzerindeydi. 2000 yılına gelindiğinde ise 600 milyon kişi (Genel nüfusa oranı % 10) 60 yaşının üzerinde ve nüfusun yarısı 27 yaşın üzerindedir. Dünyada 61 milyon kişi 80 yaşının üzerinde, 8 milyon kişi 90 yaşın ve 180 bin kişi de 100 yaşının üzerindedir. 2050 yılında 1 milyar

kişinin 60 yaş ve üzerinde olacağı (Genel nüfusa oranı % 20), Dünya nüfusunun yarısının 36 yaş ve üstü kişilerden oluşacağı ve Dünyada 314 milyon kişinin 80 yaş ve üzeri, 61 milyon kişinin 90 ve üzeri, 3.2 milyon kişinin de 100 yaş ve üzerinde olacağı tahmin edilmektedir (Mandıracıoğlu, 2010)

Türkiye'de ise doğurganlık hızı düşmektedir. 1950'lerde 6'dan fazla iken (Mandıracıoğlu, 2010) 2016 yılına gelindiğinde 2,11' e, 2017 yılında 2.07'ye gerilemiş durumdadır. Ayrıca Türkiye de yaşlı nüfus 2013-2017 yılları arasında 2.7 kat artmıştır (TUİK, 2018).

Yaşlı nüfusundaki bu artış pek çok alanda göze çarpmaktadır. Bunlardan biri de son 20 yılda hayatımıza giren internettir.

1.2. Yaşlılıkta İnternet Kullanımı

Bir dijital pazarlama ajansı olan "We Are Social" , "Hootsuite" işbirliği ile hazırlanan internet üzerinden yayınlanan "Digital in 2017 Global Overview" raporuna göre Dünya'da 1,871 Milyar kullanıcısı olan sosyal medya platformu Facebook'un 65 yaş ve üzeri kullanıcı sayısı 64 Milyon'a ulaşmıştır (Digital in 2017 Global Overview, 2017).ABD'de Pew Research Center tarafından gerçekleştirilen çalışma da bu verileri desteklemektedir. 2013 yılında gerçekleştirilen araştırmada yaşlılarda internet kullanımın bir önceki yıla göre % 20 artış gösterdiği bulunmuştur (Akt. Becerikli, 2013). İsrail'de yapılan araştırma bulgularına göre yaşlıların internet erişimi, 2002-2012 yıllarını kapsayan 10 yıllık süreçte % 8'den % 35'e çıkmıştır (Lissitsa ve Bolotin, 2016).

Bununla birlikte, kullanım oranları ülkeden ülkeye farklılık gösterebilmektedir. Blazun, Saranto ve Rissanen (2012), Finlandiya ve Slovenya'da yaşayan yaşlılarda internet kullanımını konu edindikleri çalışmalarında, Finlandiya'da yaşayan yaşlıların internete erişimlerinin daha yüksek oranda olduğunu ve Slovenya'daki yaşlı internet kullanıcılarına göre interneti daha aktif kullandıklarını belirlemişlerdir. Koopman-Boyden ve Reid (2009), Yeni Zelanda'da gerçekleştirdikleri çalışmada yaşlılarda internet kullanımı ile psikolojik iyi olma ve genel sağlıklılık durumu arasında pozitif bir ilişkiye dair bulgulara ulaşmışlardır. Diğer yandan internet kullanımı yaşlılar için; problemli internet kullanımı ya da internet bağımlılığı çevrimiçi kumar ve pornografik

içerik kullanımı gibi riskleri de içeriğinde barındırmaktadır. Özellikle internetin sorunlu kullanımının sosyal izolasyon neticesinde oluşabilecek depresyon için olumsuz bir tetikleyici olabileceğine dair çalışma bulguları da bulunmaktadır (M'hiri, Costanza, Khazaal, Zullino ve Achab, 2015).

Bu çalışmalarda internet kullanım amaçları arasında ise alışveriş yapmak, yakınlarıyla sosyal medya üzerinden iletişim kurmak, oyun oynamak, eğlence, e-posta göndermek, çeşitli gruplara üye olmak, haberleri talip etmek ve bilgi edinmek gibi nedenler sıralanmaktadır (Koopman-Boyden ve Reid, 2009; Loipha, 2014; Lisitsa ve Boletin, 2016).

İspanya, Macaristan, İtalya, Yunanistan, Hollanda ve Slovakya'daki yaşlıların teknoloji kullanımı üzerine gerçekleştirilen çalışmada, yaşlıların arama motoru kullanmak, internette gezinmek gibi basit işlevleri kullanabildikleri; fakat eğitim içeriklerine ulaşım, haber kaynaklarının araştırılması, kütüphanelere erişim gibi internetin ileri düzey kullanımı konusunda, yeterli bilgiye sahip olmadıkları gözlenmiştir (Gongora, Lina, Lopez, Parra, Munoz ve Perez 2016).

Yaşa bağlı olarak internet kullanım oranları da değişiklik göstermektedir. Yaş aralığı arttıkça internet kullanım oranı düşmektedir (Şar, Göktürk, Tura ve Kazaz, 2012; Loipha, 2014). Yaşlı internet kullanıcılarınınbüyük çoğunluğu gün içerisinde en az bir saatini internete ayırmaktadır (Abacı, Kazaz ve Başa, 2012).

Türkiye'de internet kullanımı ise 65 yaş ve üzeri gurupta 2004 yılında % 0,4 iken 2015 yılında bu oran % 5,6'ya, 2016 yılında yayınlanan TUİK raporuna göre ise internet kullanım oranı % 6,5'e bilgisayar kullanım oranı ise % 8,8'e ulaşmıştır. Ayrıca internet kullanım oranları 65 yaş ve üzeri erkeklerde % 12,5, kadınlarda ise % 5,8 düzeyindedir (TUİK, 2016). Ayrıca 2013-2018 yıllarını kapsayan dönemde internet kullanımı yaşlılarda 2.7 kat artmıştır (TUİK, 2018).

Türkiye'de internet kullanıcısı yaşlılar genellikle interneti sosyal medya hesaplarına erişmek ve haber sitelerini takip etmek, internet bankacılığı kullanmak, hastanelere ulaşmak, alışveriş, e-sağlık ve e-devlet hizmetlerinden yararlanmak için kullanmaktadırlar (Abacı ve ark., 2012; Becerikli, 2013; Ekici ve Gümüş, 2016).

Özetle yaşlılar arasında internet kullanımı yıldan yıla artmaktadır. Aynı zamanda kullanım amaçları çeşitlilik göstermekte ve yaşa bağlı olarak kullanım özellikleri değişmektedir.

1.3. Yaşam Doyumu

Yaşam doyumu kavramı ilk olarak Neugarten, Havighurst ve Tobin (1961) tarafından literatüre kazandırılmıştır. Buna göre yaşam doyumu "*Bir insanın beklentileri ile elde ettiklerinin karşılaştırılması ile elde edilen durum ya da sonuçtur ve kişinin amaçlara erişmekteki bilişsel değerlendirmelerinin bir ürünüdür*."

Çalışmalar yaşam doyumunun pek çok değişkenle ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Sözgelimi Şener'e göre (2009) kişilik özellikleri, fiziksel iyi olma hali, sosyal statü ve ilişkiler, kendini güvende hissetme, fiziksel aktivite ve boş zaman faaliyetleri yaşam doyumunu etkileyen faktörlerdendir. Ayrıca yaşam doyumu ve yaş ilişkisini inceleyen çalışmalarda, yaş arttıkça yaşam doyumunun düştüğüne dair bulgular mevcuttur (Köker, 1991; Kılıç, Türkoğlu, Adıbelli ve Armut, 2016). Ancak yaşlı gruplarla gerçekleştirilen çalışmalarda yaş ve yaşam doyumu arasında bir ilişkiye rastlanmamıştır (Çetinkaya, 2011; Erol, Sezer, Şişman ve Öztürk, 2016; Kapıkıran, 2016).

Yaşlılarda yaşam doyumu ve eğitim düzeyi de ilişkilidir. Gerçekleştirilen birçok çalışma, eğitim düzeyi yüksek olan yaşlıların yaşam doyumunun daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur (Kılıç ve ark. 2016; Kapıkıran, 2016; Ekin, 2016; Softa, Karaahmetoğlu, Erdoğan ve Yavuz 2015). Buna karşın Öner (2014) yaşlılarla gerçekleştirdiği çalışmasında eğitim düzeyi ile yaşam doyumu arasında ilişkiye rastlamamıştır.

Sağlıklılık hali ve günlük yaşam aktivitelerine katılım de yaşam doyumu üzerinde pozitif etkilidir (Marikides ve Martin 1979). Smith ve arkadaşlarının (1986) gerçekleştirdiği çalışma bulgularına göre ise ilgiler, değerler, mesleki geçmişleri ve mesleklerine karşı olan tutumları yaşlılarda yaşam doyumunu yordayan en önemli özelliklerdir.

Yaşlıların algıladıkları sosyal desteğin duygusal boyutu yaşam doyumlarını desteklemektedir (Çetinkaya, 2011). Kahraman ve arkadaşlarının (2011) birlikte ya da

ayrı yaşayan yaşlı çiftlerle gerçekleştirdikleri çalışma, yaşlıların birlikte ya da ayrı yaşamaya karşı takındıkları tutumlarının yaşam doyumu üzerinde belirleyici olduğunu ortaya koymuştur. Yaşlılarda sosyal ağlar arttıkça yaşam doyum düzeyleri artmaktadır (Annak, 2005). Yılmaz ve Sayıl'ın (1996) hastane de yatan ve hastane dışında kalan yaşlılarla gerçekleştirdiği çalışmada bu bulguyu desteklemektedir. Buna göre hastane ortamının getirdiği sosyal izolasyon yaşlılarda yaşam doyum düzeyini düşürmektedir.

İnternetin yaşlı kullanıcılar arasında yaygınlaşması ile birlikte; yaşlılarda internet kullanımı ve yaşam doyumu ilişkisine dair çalışmalar da özellikle yurt dışında gerçekleştirilmiştir. Örneğin; White ve arkadaşlarının (2002) gerçekleştirdiği çalışmada, yaşlılara internet ve bilgisayar eğitimi verilmiş; sonrasında yapılan ölçümlerde eğitim öncesinde uygulanan yalnızlık ölçeği puanlarında düşüş ve yaşam doyum ölçeği puanlarında artış olduğu saptanmıştır.

Karavidas ve arkadaşları (2005), gerçekleştirdikleri çalışmada, bilgisayar kullanımı ve bilgisayar bilgisinin yaşam doyumunu ve öz yeterliliği pozitif yönde yordadığını, buna karşın bilgisayar kullanımına karşı negatif tutum geliştiren yaşlıların yaşam doyumu ve öz yeterlik puanlarının düşük olduğunu gözlemişlerdir.Bir başka çalışmada ise Dorin (2007); çevrimiçi eğitim platformlarına katılımın yaşlılarda yaşam doyumunu olumlu yönde yordadığını bulmuştur.

Özetle çalışmalarda görüldüğü üzere yaşam doyumu; yaş, eğitim düzeyi, sosyal destek, yalnızlık, yaşam biçimi ve sağlıklılık hali gibi pek çok değişkenle ilişkilidir. Son yıllarda yapılan çalışmalarda internet kullanımı ve yaşam doyumu ilişkisini de ortaya koymaktadır. Ancak gerçekleştirilen çalışmalarda internet kullanımına dair özellikler tek tek ele alınmamış genel kullanım esas alınmıştır. Bu çalışma da ise farklı kullanım özellikleri ile yaşam doyumu ilişkisi ele alınacaktır.

1.4. Umutsuzluk

Beck (1963) intihar girişiminde bulunmuş hastalarının; hiçbir zaman çözüm bulamayacaklarına dair gerçek dışı inançlar beslemeleri sonucunda çaba sarf etmedikleri halde negatif sonuçlar beklediklerini gözlemlemiştir. Beck insanların bu durumunu umutsuzluk olarak isimlendirmiştir.

Yaşlılık döneminde umutlu kişiler hayatta kalmak, sağlıklı olmak ve daha rahat yaşamak içi çaba sarf ederken, umutsuz kişilerde bu durum tam tersidir. Yaşlılarda çoğu zaman umut ve umutsuzluk durumları hayatın son dönemlerinde aktif rol oynamaktadır (Sullivan, 2003). Çalışmalar intihar girişimi olan yaşlıların umutsuzluk düzeylerinin çok yüksek olduğunu göstermiştir (Daniel ve Goldstone, 2012; Turan, 2008).

Umutsuzluk ve depresyon olgusu birlikte seyretmektedir (Fry, 1984). Özben (2008) gerçekleştirdiği çalışmada umutsuzluğun yaş ilerledikçe arttığını; eğitim düzeyi, kendi başına dışarı çıkabilme ve kendine yeterlilik düzeyinin yaşlılarda umudu destekleyen etkenler olduğunu ortaya koymuştur. Bunu yanında kronik hastalık varlığının umutsuzluğu arttırdığı gözlenmiştir (Bayramova, 2004). Ron ise (2004) huzurevinde kalan yaşlılarda umutsuzluk ve depresyon olgusunun daha yaygın olduğunu gözlemlemiştir. Aydın ve İşleyen de (2004) benzer çalışmalarında huzurevinde kalan yaşlıların gelecekten beklentilerinin olmaması, huzurevinden memnun olmama ve geçmişte yapmak isteyip de yapamadıkları şeylerin varlığının yaşlılarda umutsuzluğu arttırdığını ortaya koymuştur. Yaşlılarda yaş ve hastane ortamında yatış süresi arttıkça algılanan sosyal desteğin azaldığı, sosyal destek azaldıkça da umutsuzluğun arttığı gözlenmiştir (Arslantaş ve ark., 2010).

Literatürde yaşlılarda internet kullanımı ve umutsuzluk üzerine çalışmaya rastlanmamıştır. Bununla birlikte yalnızlık olgusunun umutsuzluk duygusunu arttırdığı bilinmektedir (Özben, 2008). Gerçekleştirilen az sayıda çalışmada internet kullanımı ve yalnızlık duygusunun ilişkili olduğu gözlenmiştir (White ve ark., 2002; Shapıra ve ark., 2007; Whity ve McLaughin, 2007; Slegers, Boxtel ve Jolles., 2008). Ayrıca Cotten, Ford, Ford ve Hale (2012) gerçekleştirdikleri çalışmada umutsuzlukla ilişkili olduğu bilenen depresyon olgusu ile internet kullanımının ilişkisini ortaya koymuşlardır. Bu bulgular göz önüne alındığında internet kullanımının umutsuzluk duygusu ile de ilişkili olabileceği düşünülmektedir. Bu çıkarım da çalışmanın varsayımlarından birini oluşturmaktadır.

1.5. Algılanan Sosyal Destek

Sosyal destek, bireyleri psikolojik ve biyolojik açıdan koruyan faktörlerden biridir (House, Umberson ve Landis, 1988).Yaşlılarda sosyal izolasyonun yaşlı intiharlarında risk faktörlerinden olduğu saptanmıştır (Turan, 2008). Algılanan sosyal

destek yaşam kalitesini olumlu yönde etkilediği gibi (Ünalan, Göçer, Baştürk, Baydur ve Öztürk, 2015) depresyon olgusuyla da negatif ilişkilidir (Lee ve Kim, 2016).

House'a (1981) göre sosyal desteğin araçsal, bilgi, değerlendirici ve duygusal olmak üzere dört tipi vardır. Bunlardan araçsal destek, kişinin yakınları ve arkadaşları tarafından ihtiyaçlarının karşılanması, kişi için maddi destek verilmesi, zaman ayırılması, emek harcanması ve yaşadığı ortamın uygun hale getirilmesini; bilgi desteği kişinin karşılaştığı sorunları çözebilmesi için tavsiyeler verilmesi, danışmanlık yapılması ve telkinlerde bulunması; değerlendirici destek kişinin kendisini gerçekçi bir şekilde değerlendirebilmesi için, yapıcı geribildirimde bulunulması, onaylanma ihtiyacının karşılanması ve sosyal karşılaştırmalar yapılmasını içerir. Duygusal destek ise kişi ile ilgilenilmesi, güven ve ümit verilmesi, saygı ve sevgi gösterilmesini içerir.

Algılanan sosyal destek cinsiyet, medeni durum ve çocuk sahibi olup olmama durumu ileilişkili olduğu ifade edilmektedir. Örneğin kadınlarda algılanan sosyal destek düzeyi daha yüksek olup eğitim düzeyi ile de pozitif ilişkilidir (Altıparmak, 2009). Ancak erkeklerde daha yüksek olduğunu bulgulayan çalışmalar da mevcuttur (Yuvakgil, 2017). Softa, Bayraktar ve Uğuz ise (2016), gerçekleştirdikleri çalışmada algılanan sosyal desteğin cinsiyete göre farklılaşmadığı bulgusunu elde etmişlerdir. Aynı çalışmada yaşlıların medeni durum, ekonomik düzey, eğitim durumu, çocuk sahibi olma ve kronik hastalık olması durumuna göre farklılaştığını göstermişlerdir.

Algılanan sosyal destek; bu araştırmada birlikte ele alınan olan umutsuzluk ile negatif (Arslantaş ve Ark., 2010), yaşam doyum düzeyi ile ise pozitif ilişkilidir (Altıparmak, 2009; Çetinkaya, 2011; Aydıner Boylu ve Hazer, 2012). İnternet kullanımı ve sosyal desteği konu edinen bir çalışmada ise, yaşlıların internet üzerinden destek almaktansa gerçek hayatta aldıkları desteği tercih ettikleri belirtilmiştir (Wright, 2000).

Özetle algılanan sosyal desteğin hem demografik değişkenlerle hem de yaşam doyumu ve umutsuzlukla ilişkili olduğuna dair bulgular gözlenmiştir. İnternet kullanımına dair çalışmalar genel kullanım bilgisi ile ilişkisini anlamaya yöneliktir. Bu çalışmada ise internet kullanımına dair farklı özellikler ile ilişkisi anlaşılmaya çalışılacaktır.

1.6. Araştırmanın Amaç ve Hipotezleri

1.6.1.Araştırmanın Amaçları

Farklı yaş dönemleri kapsayan internet kullanımı ilgili birçok araştırma yapılmıştır. Ancak yaşlı bireyler internetle en son tanışan grup olduğundan bu alanda araştırma sayısı oldukça sınırlıdır.

Bu çalışmada; yaşlılarda internet kullanımı ile yaşam doyumu, umutsuzluk ve algılanan sosyal destek gibi değişkenler arasındaki ilişkilerin belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışmada ayrıca yaşlılarda internet kullanımı ile yaş, cinsiyet, eğitim durumu ve medeni hal gibi sosyodemografik özelliklere göre farklılaşıp farklılaşmadığı anlaşılmaya çalışılmıştır.

Daha önce gerçekleştirilen çalışmalar; yaşlılarda medeni durum, yaş, gelir düzeyi, sosyal destek, sosyal güvence, yaşanılan yer, gibi demografik değişkenlerin; yaşlıların umutsuzluk, yaşam doyumu ve algılanan sosyal destek düzeyleri ile ilişkili olduğunu ortaya koymuştur (Turan, 2008; Ron, 2002; Fry, 1984; Danış, 2009; Özben, 2008; İlhan ve Ark., 2007; Bayramova ve Karadakovan, 2004; Aydın ve İşleyen, 2004; Arslantaş, 2010).

İnternet kullanan yaşlılarda yaşam doyumu üzerine gerçekleştirilen çalışmalarda bu iki değişken arasında pozitif bir ilişkinin varlığı ortaya koymaktadır (White ve ark, 2002; Karavidas ve ark. 2005; Dorin, 2007; Shapıra ve ark. 2007). Yukarıda da sözü edildiği gibi yaşam doyumu, algılanan sosyal destek ve umutsuzluk kavramları birbiriyle ilişkili kavramlardır. Buradan yola çıkılarak internet kullanımının da bu üç değişken ile ilişkili olduğu düşünülmektedir. Bu doğrultuda gerçekleştirilen çalışmada bu üç değişken ile de yaşlılarda internet kullanımı ilişkisinin anlaşılması amaçlanmıştır.

1.6.2. Hipotezler

H1. Yaşlılarda internet kullanımına dair internet üzerinden düzenli olarak iletişim kurdukları kişi sayıları, haftalık internet kullanım süreleri, internet üzerinden paylaşımda bulundukları toplam kişi sayısı, kaç yıldır internet kullandıkları, interneti kullanım amaçları ve sosyal paylaşım sitesi tercihleri; cinsiyet,yaş, medeni hal, eğitim

düzeyi,gelir düzeyi ve yaşanılan yer gibi demografik değişkenler açısından farklılaşmaktadır.

H2. Yaşlılarda internet kullanımına dair internet üzerinden düzenli olarak iletişim kurdukları kişi sayıları, haftalık internet kullanım süreleri, internet üzerinden paylaşımda bulundukları toplam kişi sayısı, kaç yıldır internet kullandıkları gibi özellikler ile yaşam doyumu arasında pozitif yönde bir ilişki olması beklenmektedir.

H3. Yaşlılarda internet kullanımına dair internet üzerinden düzenli olarak iletişim kurdukları kişi sayıları, haftalık internet kullanım süreleri, internet üzerinden paylaşımda bulundukları toplam kişi sayısı, kaç yıldır internet kullandıkları gibi özellikler ile algılanan sosyal destek düzeyi arasında pozitif yönde bir ilişki olduğu düşünülmektedir.

H4. Yaşlılarda internet kullanımına dair internet üzerinden düzenli olarak iletişim kurdukları kişi sayıları, haftalık internet kullanım süreleri, internet üzerinden paylaşımda bulundukları toplam kişi sayısı, kaç yıldır internet kullandıkları gibi özellikler ile umutsuzluk düzeyleri arasında negatif yönde bir ilişki olduğu düşünülmektedir.

1.6.3. Araştırmanın Önemi

Yaşlılarda internet kullanımı Dünya'da (Koopman-Boyden ve Reid 2009) ve Türkiye'de (TUİK, 2018) hızla artmaktadır. Dünya'da ve Türkiye'de yaşlıların internet kullanım örüntüleri üzerinde yapılan çalışmalar internetin gündelik hayata girmesinden çok sonra gerçekleştirilmeye başlamıştır. Bunun sebebi yaşlıların internetle tanışan en son yaş gurubu olmasıdır. Bu çalışmaların çoğunda yaşlılık ve internet kavramları ilişkisi demografik özellikler açısından anlaşılmaya çalışılmıştır (Koopman-Boyden ve Reid, 2009; Loipa, 2014; Lisitsa ve Boletin, 2014; Abacı ve ark., 2012; Becerikli, 2013; Ekici ve Gümüş, 2016).

İnternet kullanan yaşlılarda yaşam doyumu ve algılanan sosyal destek üzerine gerçekleştirilen çalışmalar bu iki değişken arasında pozitif bir ilişkinin varlığını ortaya koymaktadır (White ve ark, 2002;Karavidas ve ark. 2005;Dorin, 2007;Shapıra ve ark. 2007;Wagner, Hassanein ve Head, 2010). Bunun yanında Wright'ın (2000) gerçekleştirdiği çalışmada; yaşlılar internet üzerinden alınan sosyal destek yerine gerçek

hayatta aldıkları sosyal desteği tercih etmişlerdir. İnternet kullanımı ile yaşam doyumu ve algılanan sosyal destek düzeyi üzerine gerçekleştirilen çalışmalar bu iki değişkenin internetin genel kullanımını ile ilişkisini konu edinmiştir. Bu çalışma ise internet kullanımına dair farklı özellikler ile yaşam doyumu, algılanan sosyal destek ve umutsuzluk düzeyleri ilişkisine odaklanmıştır. Dolayısıyla sonuçlar internet kullanımına dair hangi özelliklerinin bu üç değişken üzerinde etkili olduğunu gösterecek olması açısından önemlidir. Bu sebeple gerçekleştirilen çalışmanın alanyazına bu anlamda katkı sağlayacağı ve gelecek araştırmalara ışık tutacağı düşünülmektedir

BÖLÜM 2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmanın amacı yaşlılarda internet kullanımı ile yaşam doyumu, algılanan sosyal destek ve umutsuzluk düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Araştırma bu yönüyle korelasyonel desenli bir araştırmadır.

Bu amaçla araştırmada yer alan katılımcılara dair demografik bilgiler, çalışmada kullanılan ölçekler ve ölçeklerin psikometrik özellikleri ile uygulanan işlem basamakları aşağıda verilmiştir.

2.2. Örneklem

Bu araştırma için; İstanbul iline bağlı Kadıköy, Maltepe, Kartal ve Üsküdar ilçelerinde bulunan özel ve devlete bağlı huzurevlerinde ikamet eden yaşlılar, yine bu ilçelere bağlı halk eğitim merkezlerinin yaşlı kursiyerleri ve araştırmacının kendi çevresinden 236 katılımcıya ulaşılmıştır.

Veriler toplandıktan sonra, verilen cevapların eksik olması nedeni ile 30 katılımcının verileri değerlendirme dışı bırakılmış, veri seti oluşturulduktan sonra gerçekleştirilen tek yönlü aşırı değer analiziyle 18 katılımcı da veri setinden çıkarılmıştır. Gerçekleştirilen analizler yaşları 65 ile 81 (Ort.=69,54, *SS*=3.55) aralığında değişen 188 katılımcı üzerinden yürütülmüştür. Katılımcıların % 55.9'u kadınlardan (*N*=105), % 44.1'i (*N*=83) erkeklerden oluşmaktadır.

Katılımcıların çalışma durumuna bakıldığında; % 6.4'ünün (*N*=12) halen çalıştığı, % 84'ünün (*N*=158) emekli olduğu ve % 18'inin de (*N*=18) emekli olduktan sonra da çalışmaya devam ettiği görülmüştür. Katılımcıların aylık kazançları incelendiğinde % 48.4'ünün (*N*=91) 0-2500 TL, % 34'ünün (*N*=64) 2500-5000 TL, % 8'inin (*N*=9.6) 5000-10000 TL ve % 9.6'sının (*N*=18) 10000 TL ve üzeri aralıkta olduğu görülmüştür.

Katılımcıların eğitim durumları ise; % 3.7'si (*N*=7) okur-yazar, % 1.6'sı (*N*=30) ilkokul mezunu, % 4.3'ü (*N*=8) ortaokul mezunu, % 28.2'si (*N*=53) lise mezunu, %

7.4’ü (*N*=14) yüksekokul mezunu, % 39.4’ü (*N*=74) üniversite mezunu ve % 15.4’ü (N=29) yüksek lisans/doktora şeklindedir. Katılımcılar medeni durum açısında incelendiğinde ise % 58’inin (*N*=109) evli, % 8.5’inin (*N*=16) hiç evlenmemiş bekar, % 19.1’inin (N=36) boşanmış bekar ve % 14.4’ünün (*N*=27) de eş vefat etmiş bekar olduğu görülmüştür.

Katılımcıların % 14.9’u (*N*=28) kendi evi ya da kiralık evde yalnız, % 32.4’ü (*N*=61) kendi evi ya da kiralık evde eş ile birlikte, % 20,2’si (*N*=38) kendi evi ya da kiralık evde eş ve çocuklarla birlikte, % 6,4’ü (*N*=12) kendi evi ya da kiralık evde bir akraba ile birlikte (Kardeş, anne, baba vs.) , % 2,1’i (*N*=4) başka bir evde (akraba, kendi çocuklarının yanında, tanıdık yanında vs.), % 23,9’u (*N*=45) huzurevi/yaşlı bakım evinde ikamet etmektedir. Kendi evi ya da kiralık evde yardımcı/bakıcı ile birlikte ikamet eden katılımcı bulunmamaktadır.

Tablo 1Katılımcıların Demografik Özellikleri

Değişkenler	Ort.	SS	N	%
Yaş	69.54	3.55		
Cinsiyet				
Kadın			105	55.9
Erkek			83	44.1
Çalışma Durumu				
Çalışıyor			12	6.4
Emekli			158	84
Emekli çalışan			18	9.6
Aylık Gelir				
0-2500			91	48.4
2500-5000			64	34
5000-10000			15	8
10000 ve üzeri			18	9.6
Yaşanılan yer				
Evde Yalnız			28	14.9
Evde eş ile birlikte			61	32.4
Evde eş ve çocuklar			38	20.2
Evde akraba ile			12	6.4
Çocukların yanında			4	2.1
Huzurevi			45	23.9
Medeni Durum				
Evli			109	58
Evlenmemiş bekar			16	8.5
Boşanmış bekar			36	19.1
Eş vefat etmiş bekar			27	14.4
Eğitim. Düzeyi				
Okur yazar			7	3.7
İlkokul			3	1.6
Ortaokul			8	4.3
Lise			53	28.2
Yüksekokul			14	7.4
Üniversite			74	39.4
Y.Lisans/Doktora			29	15.4

2.3. Veri Toplama Araçları

Katılımcıların internet kullanımını değerlendirmek amacı ile araştırmacı tarafından geliştirilen demografik form (EK 1) kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan değişkenlere ilişkin ölçeklere dair bilgiler aşağıda sunulmuştur.

2.3.1. Demografik Form (Ek 1)

Demografik form araştırmacı tarafından oluşturulmuştur. Katılımcıların cinsiyet, yaş, medeni, durum, yaşanılan yer, aylık gelir düzeyi, eğitim düzeyi gibi demografik özellikleri ile internet kullanım bilgilerini içeren interneti toplam haftalık kullanım süresi, paylaşımda bulunulan kişi sayısı, düzenli olarak paylaşımda bulunulan kişi sayısı, toplam kullanım yılları, kullanım amaçları ve tercih ettikleri sosyal paylaşım sitesine dair bilgileri içermektedir.

2.3.2. Yaşam Doyum Ölçeği (Ek 2)

Deiner, Emmons, Lrsen ve Griffin (1985) tarafından geliştirilen Yaşam Doyum Ölçeği (The Satisfaction with Life Scale), 7'li Likert tipinde 5 maddeden oluşan bir kendini değerlendirme ölçeğidir Ölçekten alınan puanların artması yaşam doyumunun da arttığını göstermektedir. Diener ve arkadaşlarının gerçekleştirdiği ilk çalışmada Cranbach alpha iç tutarlık katsayısı .82, ikinci çalışmada ise .87 olarak elde edilmiştir. Ölçeğin Türkçeye uyarlaması Köker (1991) tarafından üniversite öğrencileri ile gerçekleştirilen bir çalışma ile yapılmıştır. Köker (1991); test-tekrar test yöntemi ile güvenirlik çalışması yapmış ve iki uygulama arasında .85 gibi yüksek bir korelasyon elde etmiştir. Yaşlılarla gerçekleştirilen çalışmalarda ise Kahraman (2011), ölçeğin Cronbach alpha iç tutarlık katsayısını .78, Öner (2014) .81 olarak elde etmişti. Bu araştırmada ise ölçeğin Cranbach alpha iç tutarlık katsayısı .78 olarak elde edilmiştir

2.3.3. Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği (Ek 3)

Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği (The Multidimensional Scale Of Perceived Social Support), Zimet, Dahlem Zimet ve Faley (1988) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek 12 maddeden oluşmakta ve sosyal desteğin kaynağını temsilen aile (3., 4., 7., 11. maddeler), arkadaş (6., 7., 9., ve 12. maddeler) ve özel bir insan (1., 2., 5. ve 12. maddeler) olmak üzere 3 farklı grubu içermektedir. Alt ölçekleri oluşturan

maddelerin puanlarının toplanması ile alt ölçek puanı, her alt ölçeğin puanının toplanması ile de ölçek toplam puanı elde edilir. Ölçek puanının artması algılanan sosyal desteğin artmasını işaret etmektedir.

Ölçeğin Türkçe uyarlaması Arkar (1995) tarafından gerçekleştirmiştir ve Cronbach alpha iç tutarlık katsayısı .89 olarak elde edilmiştir. Bu çalışmada ise tüm ölçek için iç tutarlık katsayısı .94 elde edilmiştir. Alt boyutlarda ise cronbach alpha iç tutarlık katsayısı; aile boyutunda .91, arkadaş boyutunda .91 ve özel insan boyutunda .92 olarak elde edilmiştir.

2.3.4. Beck Umutsuzluk Ölçeği (Ek 4)

Bu ölçek Beck ve arkadaşları (1974) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek bireyin geleceğe yönelik umutsuzluk derecesine belirlemeyi amaçlayan 20 maddeden oluşmaktadır. Her maddeye doğru-yanlış şeklinde cevap verilmektedir ve 2. 4, 7, 9, 11, 12, 14, 16, 17, 18, 20 numaralı maddeler "evet" yanıtında, diğer maddeler ise "hayır" yanıtında 1 puan alır. Ölçek 0-20 aralığında puanlanmaktadır. Ölçek "Gelecek ile ilgili duygular", "Gelecek ile ilgili beklentiler" ve "Motivasyon kaybı" olmak üzere üç faktörlü bir yapıya sahiptir. Alt ölçekleri oluşturan maddelerin puanlarının toplanması ile alt ölçek puanı, her alt ölçeğin puanının toplanması ile de ölçek toplam puanı elde edilir. Ölçek puanının artması umutsuzluk düzeyinin artmasını işaret etmektedir.

Türkiye'de ölçeğe yönelik ilk çalışma Seber (1991) tarafından gerçekleştirilmiştir. Aynı çalışmada ölçeğin güvenirlik katsayısı (Cronbach Alpha) .86 elde edilmiştir.

Durak ve Palabıyıkoğlu (1994) gerçekleştirmiş oldukları çalışmada güvenirlik katsayısını .85 olarak elde etmiştir. Ayrıca madde test korelasyonlarında en düşük katsayının .31, en yüksek katsayıyı ise .67 olarak elde etmiştir. Bu çalışmada ise Cronbach alpha iç tutarlık katsayısı .74 elde edilmiştir.

Tablo 2 **Ölçeklerin Betimsel Bilgileri**

Ölçekler	N	Ort.	SS	Min. Değer	Max. Değer	Cronbach Alpha
Yaşam Doyumu	188	23.78	5.85	5	35	.78
Algı. Sosyal Destek	188	56.87	18.43	11	77	.94
Aile	188	21.52	7.41	4	29	.91
Arkadaş	188	20.03	7.23	4	28	.91
Özel kişi	188	20.94	8.02	4	28	.92
Umutsuzluk	188	6.94	4.004	0	16	.74

2.4. İşlem

Bu çalışma etik kurul izni (EK 5) alındıktan sonra araştırmacı tarafından İstanbul iline bağlı Kadıköy, Üsküdar, Kartal ve Maltepe ilçelerinde bulunan Huzurevlerinde, İstanbul iline bağlı çeşitli ilçelerde bulunan Halk Eğitim Merkezlerinde ve araştırmacının kendi çevresinden ulaştığı 188 yaşlı katılımcı ile yürütülmüştür.

Araştırma huzurevleri ve Halk Eğitim Merkezlerinde uygulama yapabilmek amacı ile bu merkezlerin bağlı bulunduğu Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ve İl Milli Eğitim Müdürlüğünden izin alınarak gerçekleştirilmiştir.

Araştırma uygulama yapılan merkezlerde araştırmacı tarafından katılımcılardan bilgilendirilmiş onam formu (EK 6) alınarak yürütülmüştür. Gönüllü katılım gösteren bireylere gerekli açıklamalar yapılarak Kişisel Bilgi Formu ve ölçekler bir bütün halinde verilmiştir. Uygulama için zaman kısıtlaması olmamıştır. Uygulamalar katılımcılara tek tek ulaşılarak gerçekleştirilmiş ve katılımcının okuma hızı, genel sağlık durumu gibi faktörlerin etkisi ile 10 dakika ile 60 dakika aralığında değişmiştir.

BÖLÜM 3. BULGULAR VE YORUMLAR

3.1. Bulgular

Bu araştırmanın amacı yaşlıların internet kullanımı ile demografik özellikleri, yaşam doyumu, algıladıkları sosyal destek ve umutsuzluk düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemektir. Bu kısımda araştırmada elde edilen internet kullanımı ile demografik değişkenlere ilişkin betimsel bulgular ile yine internet kullanımı ile yaşam doyumu, algılanan sosyal destek ve kişilerin umutsuzluk düzeyleri arasındaki ilişkiye dair bulgulara yer verilmiştir.

3.1.1. İnternet Kullanımlarına İlişkin Betimsel Bulgular

Katılımcıların internet kullanımına dair değişkenlerin ortalama, standart sapma, minimum ve maksimum değerleri, kaç yıldır internet kullandıkları, haftada kaç saat internette vakit geçirdikleri, internet üzerinden paylaşımda bulunduğu toplam kişi sayıları, internet üzerinden düzenli görüştükleri toplam kişi sayıları, en çok kullandıkları internete erişim araçlarına dair özellikler, en sık kullandıkları sosyal paylaşım sitesine dair özellikler ve internet kullanım amaçları ile bu amaçlara yönelik internette geçirdikleri zamana dair betimsel bulgular aşağıda verilmiştir.

Katılımcılar, ortalama 10.9 yıldır interneti kullanmaktadır ve haftada ortalama 14.54 saatlerini internette geçirmektedir. Ayrıca yaşlılar ortalama 117.88 kişi ile internet üzerinden paylaşımda bulunmakta ve bunların ortalama 18.38'i ile internet üzerinden düzenli olarak görüşmektedir (Tablo 3).

Tablo 3. Toplam kullanım yılı, Haftalık internet kullanımı, Paylaşımda bulunduğu kişi sayısı ve İnternet üzerinden düzenli görüşülen kişi sayısına Ait Ortalama, Standart Sapma ve Minimum Maksimum Değerler

Değişkenler	N	Ort.	SS	Minimum	Maksimum
Toplam kullanım yılı	188	10.09	6.50	1	25
Haftalık internet kullanımı	188	14.52	11.24	1	52
Paylaşımda bulunduğu kişi sayısı	188	117.88	156.29	0	900
İnternet üzerinden düzenli görüşülen kişi sayısına	188	18.38	23.93	0	120

Katılımcıların % 37,2'si (*N*=70) interneti 1 ile 5 yıl aralığında % 23.9'u 5 ile 10 yıl aralığında, % 19,7'si (*N*=16.5) 10 ile 15 yıl aralığında, % 16.5'i (*N*=31) 15 ile 20 yıl aralığında ve % 2.7'si (*N*=5) yıl aralığında kullanmaktadır (Tablo 4).

Tablo 4. İnternet Kullanım Yılına Dair Özellikler

Süre	N	%
1 – 5 yıl	70	37.2
5 – 10 yıl	45	23.9
10 – 15 yıl	37	19.7
15 – 20 yıl	31	16.5
20 – 25 yıl	5	2.7

Katılımcıların % 44.7'si (*N*=84) internete haftada 1 ile 10 saat aralığında, % 31.9'u (*N*=60) 11 ile 20 saat, % 15.4'ü (*N*=29) 21 ile 30 saat, % 3.2'si (*N*=6) saat ve % 4.8'i (*N*=9) 41 ile 52 saat aralığında bağlı oldukları bulunmuştur (Tablo 5).

Tablo 5 Haftalık İnternet Kullanım Sürelerine Dair Özellikler

Süre	N	%
1 – 10 saat	84	44.7
11 – 20 saat	60	31.9
21 – 30 saat	29	15.4
31 – 40 saat	6	3.2
41 – 52 saat	9	4.8

Katılımcılar sosyal paylaşım sitelerinde paylaşımda bulunduğu toplam kişi sayısı açısından incelendiğinde; % 52.7'sinin (*N*=99) 1 ile 50 aralığında, % 11.7'sinin (*N*=22) 50 ile 100 aralığında, % 13.3'ünün (*N*=25) 100 ile 150 aralığında, % 6.4'ünün (*N*=12) 150 ile 200 aralığında, % 3.2'sinin (*N*=6) 200 ile 250 aralığında ve % 12.8'inin (*N*=24) 250 ve üzeri aralığında kişi ile paylaşımda bulunduğu görülmüştür (Tablo 6).

Tablo 6 Sosyal Paylaşım Sitelerinde Toplam Paylaşımda Bulunulan Kişi Sayısına Dair Özellikler

Arkadaş Sayısı	N	%
1 – 50 kişi	99	52.7
50 - 100 kişi	22	11.7
100 – 150 kişi	25	13.7
150 – 200 kişi	12	6.4
200 – 250 kişi	6	3.2
250 ve üzeri kişi	24	12.8

Katılımcıların sosyal paylaşım sitelerinde düzenli olarak iletişim kurdukları kişi sayıları incelendiğinde % 44.7'sinin (*N*=84) 1 ile 9 kişi, % 20.2'sinin (*N*=38) 10 ile 19 kişi, % 19.1'inin (*N*=36) 20 ile 30 kişi ve % 16'sının (*N*=30) 30 ve üzeri aralığında olduğu gözlenmiştir (Tablo 7).

Tablo 7 Sosyal Paylaşım Sitelerinde Düzenli Olarak İletişim Kurulan Kişi Sayısına Dair Özellikler

Arkadaş Sayısı	N	%
1 – 9 kişi	84	44.7
10 - 19 kişi	38	20.2
20 – 29 kişi	36	19.1
30 ve üzeri kişi	30	16

Katılımcıların tercih ettikleri internete erişim araçları incelendiğinde tüm katılımcıların ilk sırada cep telefonunu % 85.6 (*N*=161) seçtikleri daha sonra sırasıyla tablet % 38.3 (*N*=72), dizüstü bilgisayar % 30.3 (*N*=57) ve masaüstü bilgisayarı % 23.4 (*N*=44) tercih ettikleri görülmüştür (Tablo 8).

Tablo 8 En çok kullanılan internete erişim araçlarına dair özellikler

Araç	N	%
Cep Telefonu	161	85.6
Tablet	72	38.3
Dizüstü Bilgisayar	57	30.3
Masaüstü Bilgisayar	44	23.4

Ayrıca katılımcıların % 93.6'sı (*N*=176) sosyal medya kullanıcısıdır. Katılımcıların en çok tercih ettikleri sosyal medya platformunun Whatsapp (*N*=81,% 43.1) olduğu görülmüştür. Daha sonra sırasıyla Facebook (*N*=73,% 38.8), Instagram (*N*=13,% 13), Youtube (*N*=8,% 4.3) ve Twitter (*N*=2,% 1.1) gelmektedir (Tablo 9).

Tablo 9 En Sık Kullandıkları Sosyal Paylaşım Sitelerine Dair Özellikler

Sosyal Paylaşım Siteleri	N	%
Whatsapp	81	43.1
Facebook	73	38.8
Instagram	13	13
Youtube	8	4.3
Twitter	2	1.1

Katılımcılar interneti kullanım amaçları açısından sıralandığında ise en çok kullanımın haftada 3.89 saat ile sosyal paylaşım sitesi kullanımı olduğu görülmektedir. Daha sonra sırasıyla haber sitelerini takip etmek (2.28 saat), internet üzerinden mesajlaşma uygulamalarını kullanmak (2.16 saat), bilgi edinmek (1.98 saat), Oyun oynamak (1.67 saat), internet üzerinden görüntülü sohbet (0.98 saat), e-posta göndermek/almak (0.87 saat), dizi/film izlemek (0.36 saat), internet bankacılığı kullanımı (0.26 saat), e-devlet uygulamalarından yararlanmak (0.21 saat), e-sağlık uygulamalarından yararlanmak (0.16 saat), alışveriş yapmak (0.12 saat) şeklinde sıralanmaktadır (Tablo 10).

Tablo 10. İnternet Kullanım Amacı ve Bu Amaca Yönelik Ne Kadar Süreyle Bağlandıklarına Dair Özellikler

Değişkenler	N	Hiç %	Kullanım %	Haftalık Kullanım (saat)
Sosyal Paylaşım Site	188	13.8	86.2	3.89
Haber Siteleri	188	33.5	66.5	2.28
Mesajlaşma	188	26.1	73.9	2.16
Bankacılık	188	79.8	20.2	0.62
Oyun	188	66.6	33.4	3.43
Alışveriş	188	88.8	11.2	0.4
E-devlet	188	78.2	21.8	0.48
E-sağlık	188	80.3	19.7	0.36
Dizi/Film	188	79.3	20.7	1.009
Bilgi Edinmek	188	27.7	72.3	2.57
Görüntülü Sohbet	188	46.8	53.2	1.57
E-posta	188	43.1	56.9	1.36

3.1.2. Araştırma Değişkenleri Arasındaki Korelasyonlara İlişkin Bulgular

Çalışmanın değişkenlerinden olan yaşam doyumu, algılanan sosyal destek alt boyutları olan arkadaş, aile, özel kişi desteği, umutsuzluk ve internet kullanımına dair özellikler arasındaki ilişkiyi incelemek için Pearson momentler çarpımı korelasyon

katsayısı analizi yapılmıştır. Korelasyon analiz bulgularına yönelik detaylı bilgi Tablo 11'de verilmiştir.

İlk olarak algılanan sosyal destek ile diğer değişkenlerin ilişkisine bakıldığında algılanan sosyal desteğin, yaşam doyumu ile anlamlı ve pozitif yönde (r=.29, p<0,01), umutsuzluk düzeyi ile ise anlamlı ve negatif yönde bir ilişkisi vardır (r=-.18, p<0,05). Bu durum sosyal destek ve yaşam doyumu arasında doğrusal bir ilişki olduğunu göstermektedir. Umutsuzluk ile ise ters yönde (negatif) doğrusal ilişkidir. Bunun yanı sıra sosyal desteğin, toplam internet kullanım yılı ile anlamlı ve pozitif yönde ilişkisi vardır (r=26,p<0.01)

Tablo 11. Araştırma Değişkenleri Arasındaki Korelasyon Analiz Sonuçları

	1	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**	**8**	**9**	**10**
1	1	.95**	.86**	.88**	.27**	-.18**	.26**	.12	.02	.08
2		1	.62**	.75**	.31**	-.19**	.26**	.19**	.02	.07
3			1	.65**	.19**	-.18*	.22**	.09	.06	.10
4				1	.27**	-.09	.21**	.02	.04	.05
5					1	-.40**	.16*	.20**	.19*	.29**
6						1	-.05	-.10	-.16*	-.18*
7							1	.32**	.27**	.25**
8								1	.32**	.29**
9									1	.49**
10										1

Not= p<.05*, p<.01**,p<.001*** Not= 1= Algılanan Sosyal Destek, 2= Özel Kişi, 3= Arkadaş, 4= Aile, 5= Yaşam Doyumu, 6= Umutsuzluk, 7= Toplam İnternet Kullanım Yılı, 8= Haftalık Kullanım Saati, 9= Toplam Paylaşımda Bulunulan Kişi Sayısı, 10= Düzenli Olarak Görüşülen Kişi Sayısı

Özel kişiden algılanan sosyal destek ise yaşam doyumu ile pozitif ve anlamlı (r=.31, p<0,01), umutsuzluk düzeyi ile ise anlamlı negatif ilişkilidir (r=-.19, p<0,01).

Bunun yanı sıra toplam internet kullanım yılı (r=.26, p<0.01) ve haftalık kullanım saati ile (r=.18, p<0.01) anlamlı ve pozitif yönde ilişkilidir. Bu durum özel kişiden alınan sosyal destek ile interneti toplam kullanım yılı ve katılımcıların haftada internette geçirdikleri zaman arasında doğrusal bir ilişkinin varlığını ortaya koymaktadır.

Arkadaştan algılanan sosyal desteğin ise yaşam doyumu ile pozitif yönde ve anlamlı (r=.19, p<0.01), umutsuzluk düzeyi ile ise anlamlı ve negatif yönde ilişkilidir (r=-.18, p<0.01). Buna göre arkadaştan algılanan sosyal destek ile yaşam doyumu arasındaki ilişki doğrusaldır, umutsuzluk ile ise ters yönde doğrusal ilişkidir. Sosyal desteğin arkadaş boyutu ile interneti toplam kullanım yılı pozitif anlamlı ilişkilidir (r=22, p<0.01).

Aileden algılanan sosyal destek ise yaşam doyumu ile pozitif anlamlı ilişkili (r=26, p<0.01). Bunun yanı sıra interneti toplam kullanım yılı ve aile desteği arasında da pozitif anlamlı ilişki vardır (r=21, p<0.01). Buna göre aile desteği, hem yaşam doyumu hem de interneti toplam kullanım yılı ile doğrusal ilişkilidir.

Yaşam doyum ise umutsuzluk düzeyi ile anlamlı negatif ilişkilidir (r=-.40, p<0.01). Buna göre ilişkinin ters yönlü olduğu bulgusu elde edilmiştir. Yaşam doyumu ile toplam paylaşımda bulunulan kişi sayısı (r=.16,p<0.05) ve internet üzerinden düzenli olarak görüşülen kişi sayısı (r=.18,p<0.05) pozitif yönde anlamlı düzeyde ilişkilidir. Buna göre yaşam doyumu ile her iki değişken arasında da doğrusal bir ilişki vardır.

Umutsuzluk ise internette toplam paylaşımda bulunulan kişi sayısı (r=-.15, p<0.05) ve internet üzerinden düzenli iletişim kurulan kişi sayısı (r=-.18, p<0.05) ile negatif yönde anlamlı ilişkilidir. Umutsuzluk, hem toplam paylaşımda bulunulan kişi sayısı hem de internet üzerinden düzenli iletişim kurulan kişi sayısı ile ters yönde ilişkilidir.

İnterneti toplam kullanım yılı ise haftalık kullanım saati ile pozitif yönde anlamlı düzeyde ilişkilidir (r=32, p<0.01). Ayrıca interneti toplam kullanım yılı, toplam paylaşımda bulunulan kişi sayısı (r=27,p<0.01) ve internet üzerinden düzenli iletişim kurulan kişi sayısı (r=25,p<0.01) ile de pozitif yönde anlamlı düzeyde ilişkilidir.

Haftalık kullanım saati ile toplam paylaşımda bulunulan kişi sayısı (r=32, p<0.01) ve internet üzerinden düzenli iletişim kurulan kişi sayısı da (r=29, p<0.01) pozitif anlamlı ilişkilidir. Ayrıca toplam paylaşımda bulunulan kişi sayısı ile internet üzerinden düzenli iletişim kurulan kişi sayısı arasında da (r=.49, p<0.01) pozitif yönde

anlamlı düzeyde ilişki vardır. Buna göre internet kullanımına ilişkin değişkenlerin tümü kendi aralarında doğrusal bir ilişkiye sahiptir.

3.1.3. İnternet Kullanımının Demografik Özellikler Açısından İncelenmesi

Katılımcıların demografik özelliklerine göre kullanmayı tercih ettikleri sosyal paylaşım sitesi tercihlerine ve kullanım amaçlarına dair betimsel bulgulara yer verilmiştir. Ancak katılımcıların internet kullanımının demografik özelliklere göre farklılaşıp farklılaşmadığına dair analizler yaş, aylık gelir düzeyi, eğitim düzeyi, medeni durum ve yaşadıkları yer değişkenlerinde örneklemin homojen dağılmaması nedeniyle gerçekleştirilememiştir. Bu anlamda cinsiyet değişkeni ile analiz gerçekleştirilebilmiştir.Bu analize dair bulgulara aşağıda yer verilmiştir.

3.1.3.1. İnternet Kullanımının Cinsiyete Göre Karşılaştırılması

Katılımcıların cinsiyetlerine göre internet kullanımının farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla kaç yıldır internet kullandıkları, haftada kaç saat internette vakit geçirdikleri, internet üzerinden paylaşımda bulundukları toplam kişi sayısı ve internet üzerinden düzenli görüştükleri kişi sayısına dair veriler bağımsız örneklem t-testi ile analiz edilmiştir. Buna göre; katılımcıların kaç yıldır internet kullandıkları, haftada kaç saat internette vakit geçirdikleri, internet üzerinden paylaşımda bulunduğu toplam kişi sayıları, internet üzerinden düzenli görüştükleri kişi sayılarının cinsiyete göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı görülmüştür.

Katılımcıları cinsiyetlerine göre en çok tercih ettikleri sosyal paylaşım sitesi ve interneti kullanım amaçlarına dair betimsel bulgular ise aşağıda sunulmuştur.

Elde edilen bulgulara göre kadınlarda sosyal paylaşım sitesi kullanma oranı (*N*=102,% 97.1) erkeklere göre (*N*=75, % 90.4) daha fazladır. Kadın ve erkeklerde en çok kullanılan sosyal paylaşım sitesinin ise Whatsapp (*N*=45, % 42.9) olduğu görülmektedir. Bunu sırasıyla kadınlarda Facebook (*N*=41,% 39), Instagram (*N*=10,% 9.5), Youtube (*N*=4,% 3.8) ve Twitter (*N*=2, % 1.9) takip etmektedir. Erkeklerde ise Whatsapp'tan sonra en çok kullanılan sosyal paylaşım siteleri sırasıyla Facebook (*N*=22,% 38.6), Youtube (*N*=4,% 4.8) ve Instagram'dır (*N*=3, % 3.6).

Tablo 12 Cinsiyete Göre En Sık Kullanılan Sosyal Paylaşım Sitelerine Dair Betimsel Bulgular

Cinsiyet	Değer	Kullanmıyor	Facebook	Whatsapp	Instagram	Twitter	Youtube
Kadın	**N**	3	41	45	10	2	4
	%	2.9	39	42.9	9.5	1.9	3.8
Erkek	**N**	8	32	36	3	0	4
	%	9.6	38.6	43.4	3.6	0	4.8

Cinsiyete göre internet kullanım amaçları incelendiğinde; hem kadınların (*N*=90, % 85.7) hem de erkeklerin (*N*=72,% 86.7) en çok sosyal paylaşım sitesi kullanmak amacıyla internete girdiği görülmektedir. Kadınlar bundan sonra sırasıyla mesajlaşmak (*N*=78,% 74.3), bilgi edinmek (*N*=74,% 70.5), haber sitelerini takip etmek (*N*=69,% 65.7), görüntülü sohbet (*N*=55,% 52.4), e-posta kullanımı (*N*=54,% 51.4), oyun oynamak (*N*=36,% 34.3), bankacılık (*N*=20, % 19), e-devlet uygulamaları (*N*=25, % 13.8), dizi/film izlemek (*N*=26, % 13.3), e-sağlık hizmetlerinden yararlanmak (*N*=24, % 12.9) ve alışveriş yapmak (*N*=12,% 11.4) amacıyla interneti kullanmaktadır. Erkekler ise sosyal paylaşım sitesi kullanımından sonra sırasıyla haber sitelerini takip etmek (*N*=56,% 77.5), mesajlaşmak (*N*=22,% 74.5), bilgi edinmek (*N*=62,% 74.7), eposta kullanımı (*N*=53,% 73.9), görüntülü sohbet (*N*=45,% 54.2), oyun oynamak (*N*=28,% 33.7), e-devlet (*N*=16,% 19.3), e-sağlık (*N*=13,% 15.7), dizi/film izlemek (*N*=13,% 15.7), bankacılık işlemleri (*N*=18,% 11.7) ve alışveriş (*N*=9,% 10.8) amacıyla interneti kullanmaktadır (Tablo 13).

Tablo 13. Cinsiyete Göre İnternet Kullanım Amaçlarına Dair Betimsel Bulgular

Cinsiyet		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Kadın	**N**	90	69	78	20	36	12	25	24	26	74	55	54
	%	85.7	65.7	74.3	19	34.3	11.4	13.8	12.9	13.3	70.5	52.4	51.4
Erkek	**N**	72	56	22	18	28	9	16	13	13	62	45	53
	%	86.7	77.5	74.5	11.7	33.7	10.8	19.3	15.7	15.7	74.7	54.2	73.9

Not; 1: Sosyal paylaşım sitesi kullanımı, 2:Haber siteleri takip etmek, 3:Mesajlaşmak, 4: Bankacılık, 5: Oyun oynamak, 6: Alışveriş, 7: E-Devlet, 8: E-Sağlık. 9: Dizi/Film izlemek, 10: Bilgi Edinmek, 11: Görüntülü Sohbet, 12: e-posta kullanımı

3.1.3.2. Yaş Gruplarına Göre İnternet Kullanım Amaçları ve Sosyal Paylaşım Sitesi Tercihlerine Dair Betimsel Bulgular

Katılımcıların en sık kullandıkları sosyal paylaşım sitesinin (Tablo 14) ve internet kullanım amaçlarının (Tablo 15) yaş gruplarına göre dağılımını gösteren betimsel bulgulara aşağıda yer verilmiştir. Buna göre en çok tercih edilen sosyal paylaşım sitesi 65-70 yaş grubunda Whatsapp (*N*=57,% 47.1) olurken, 70-75 yaş (*N*=26.% 48.1) ve 75-91 yaş grubunda (N=6,% 46.2) Facebook'tur. Bunları sırasıyla 65-70 yaş grubunda Facebook (*N*=41,% 33.9), İnstagram (*N*=12,% 9.9), Twitter (*N*=2,% 1.7), Youtube (*N*=2,% 1.7); 70-75 yaş grubunda Whatsapp (*N*=19,% 35.2), Youtube (*N*=5,% 9.3), Instagram (*N*=1,% 1.9); 75-81 yaş grubunda ise Whatsapp (*N*=5,% 38.5) ve Youtube (*N*=1,% 7.7) izlemektedir. Bunun yanı sıra internet kullanan 65-70 yaş grubu yaşlıların % 5.8'i (*N*=7), 70-75 yaş grubundakilerin % 5.6'sı (*N*=3) ve 75-81 yaş grubundakilerin % 7.7'si (*N*=1) sosyal paylaşım sitesi kullanmadığını belirtmiştir.

Tablo 14 En Sık Kullandıkları Sosyal Paylaşım Sitesinin Yaş guruplarına Göre Dağılımı

Yaş Grubu	Değer	Kullanmıyor	Facebook	Whatsapp	İnstagram	Twitter	Youtube
65-70	**N**	7	41	57	12	2	2
	%	5.8	33.9	47.1	9.9	1.7	1.7
70-75	**N**	3	26	19	1	0	5
	%	5.6	48.1	35.2	1.9	0	9.3
75 – 81	**N**	1	6	5	0	0	1
	%	7.7	46.2	38.5	0	0	7.7

Yaş gruplarına göre internet kullanım amaçları incelendiğinde (Tablo 16), 65-70 yaş grubundaki (*N*=101,% 83.5) ve 70-75 yaş grubundaki (*N*=51,% 92.6) yaşlılar internete en çok sosyal paylaşım sitesi kullanmak amacıyla girmektedir. 75-81 yaş grubundaki yaşlılar ise interneti en çok yakınlarıyla mesajlaşmak amacıyla kullanmaktadır (*N*=11,% 98.9). Bunları sırasıyla 65-70 yaş grubu; mesajlaşmak (*N*=92,% 76), oyun oynamak (*N*=40,% 73.1), bilgi edinmek (*N*=73,% 60.3), haber sitelerini takip etmek (*N*=81,% 66.9), e-posta kullanımı (*N*=74,% 61.2), görüntülü sohbet (*N*=73,% 60.3), dizi/film izlemek (*N*=29, % 22.7), e-devlet uygulamaları (*N*=29, % 24), e-sağlık (*N*=29, % 24), bankacılık (*N*=25, % 20.7), ve alışveriş yapmak (*N*=15,% 12.4); 70-75 yaş grubu bilgi edinmek (*N*=41,% 75.9), mesajlaşmak (*N*=38,% 70.4), haber sitelerini takip etmek (*N*=37,% 68.5), e-posta kullanımı (*N*=27,% 50), görüntülü sohbet (*N*=23,% 42.6), oyun oynamak (*N*=17,% 31.5), bankacılık (*N*=13, % 24.1), dizi/film izlemek (*N*=7, % 13), e-devlet uygulamaları (*N*=12,% 12.2), e-sağlık (*N*=5, % 9.3), ve alışveriş yapmak (*N*=5,% 9.3); 75-81 yaş grubu ise sosyal paylaşım sitesi kullanmak (N=11,% 84.6), bilgi edinmek (*N*=8,% 61.5), haber sitelerini takip etmek (*N*=7,% 53.8), oyun oynamak (*N*=7,% 53.8), e-posta kullanımı (*N*=6,% 46.2), görüntülü sohbet (*N*=4,% 30.8), dizi/film izlemek (*N*=3,% 23.1), e-sağlık (*N*=3,% 23.1) ve alışveriş yapmak (*N*=5,% 9.3) amacıyla interneti kullanmaktadır. Bunun yanı sıra 75-81 yaş grubu bankacılık işlemleri ve e-devlet uygulamalarını hiç kullanmadıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 15 Yaş Gruplarına Göre İnternet Kullanım Amaçlarırıa Dair Betimsel Bulgular

Yaş Grupları		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
65-70	**N**	101	81	92	25	40	15	29	29	29	87	73	74
	%	83.5	66.9	76	20.7	73.1	12.4	24	24	22.7	71.9	60.3	61.2
70-75	**N**	51	37	38	13	17	5	12	5	7	41	23	27
	%	92.6	68.5	70.4	24.1	31.5	9.3	12.2	9.3	13	75.9	42.6	50
75-81	**N**	11	7	11	0	7	1	0	3	3	8	4	6
	%	84.6	53.8	98.9	0	53.8	7.7	0	23.1	23.1	61.5	30.8	46.2

Not; 1: Sosyal paylaşım sitesi kullanımı, 2:Haber siteleri takip etmek, 3:Mesajlaşmak, 4: Bankacılık, 5: Oyun oynamak, 6: Alışveriş, 7: E-Devlet, 8: E-Sağlık. 9: Dizi/Film izlemek, 10: Bilgi Edinmek, 11: Görüntülü Sohbet, 12: e-posta kullanımı

3.2.6. Aylık Gelir Düzeylerine Göre İnternet Kullanım Amaçları ve Sosyal Paylaşım Sitesi Tercihlerine Dair Betimsel Bulgular

Katılımcıların en sık kullandıkları sosyal paylaşım sitesi (Tablo 16) ve interneti kullanım amaçlarının (Tablo 17) gelir düzeylerine göre dağılımını gösteren betimsel bulgulara aşağıda yer verilmiştir.

Buna göre en düşük aylık gelir düzeyi olan 0-2500 TL arasında olanlar dışında tüm gelir seviyelerinde en çok tercih edilen sosyal paylaşım sitesi Whatsapp'tır. Aylık gelir düzeyi 0-2500 arasında olanlar sırasıyla Facebook (*N*=42,% 46.2), Whatsapp (*N*=38, % 41.8), Youtube (*N*=4,% 4.4) ve İnstagram'ı (*N*=3.% 3.3); aylık gelir düzeyi 2500-5000 TL arasında olanlar Whatsapp (N=28,&43.9), Facebook (*N*=24,% 37.5), Instagram (*N*=6,% 9.4), Youtube (*N*=4,% 6.3) ve Twitter (*N*=2,% 3.1); aylık gelir düzeyi 5000-10000 TL arasında olanlar Whatsapp (*N*=5,% 33.3), Instagram (*N*=4,% 26.7) ve Facebook (*N*=3,% 20); aylık gelir düzeyi 10000 TL ve üzerinde olan grup ise Whatsapp (*N*=10,% 55.6) ve Facebook'u (*N*=4,% 22.2) kullanmaktadır.

Bunun yanı sıra aylık gelir düzeyi 0-2500 TL olanların % 4.4'ü (*N*=4), 5000-1000 TL arasında olanların % 20'si (*N*=3) ve 10000 ve üzeri olanların % 22.2'si (*N*=4) sosyal paylaşım sitesi kullanmamaktadır.

Tablo 16 En Sık Kullanılan Sosyal Paylaşım Sitesinin Aylık Gelir Düzeyine Göre Dağılımı

Gelir Düzeyi	Değer	Kullanmıyor	Facebook	Whatsapp	İnstagram	Twitter	Youtube
0-2500	**N**	4	4	42	38	3	0	4
	%			46.2	41.8	3.3	0	4.4
2500-5000	**N**	0		24	28	6	2	4
	%	0		37.5	43.9	9.4	3.1	6.3
5000-10000	**N**	3		3	5	4	0	0
	%	20		20	33.3	26.7	0	0
10000 ve üstü	**N**	4		4	10	0	0	0
	%	22.2		22.2	55.6	0	0	0

Aylık gelir düzeyine göre internet kullanım amaçları incelendiğinde ise; aylık gelir düzeyi 0-2500 TL olanlar interneti sırasıyla sosyal paylaşım sitesi kullanmak (*N*=79,% 86.8), mesajlaşmak (*N*=67,% 73.6), bilgi edinmek (*N*=55,% 60.4), haber sitelerini takip etmek (*N*=53,% 58.2), görüntülü sohbet (N=47,% 51.6), oyun oynamak (*N*=35,% 38.5), e-posta kullanımı (*N*=34,% 37.4), e-sağlık (*N*=18,% 19.8), e-devlet (*N*=17,% 18.7), dizi/film izlemek (*N*=12,% 13.2), bankacılık (*N*=12,% 13.2) ve alışveriş (*N*=9,% 9.9) için kullanmaktadır. Aylık geliri 2500-5000 TL arasında olanlar ise sosyal paylaşım sitesi kullanmak (*N*=53,% 82.8), mesajlaşmak (*N*=51,% 79.7), bilgi edinmek (*N*=43,% 67.2), haber sitelerini takip etmek (*N*=49,% 76.6), e-posta kullanımı (*N*=45,% 70.3), görüntülü sohbet (*N*=43,% 67.2), oyun oynamak (*N*=13,% 35.9), e-devlet (N=22,% 34.4), bankacılık (*N*=20,% 31.2), dizi/film izlemek (*N*=21,% 30.6), e-sağlık (*N*=19,% 29.7), ve alışveriş (*N*=11,% 17.2) için kullanmaktadır. Aylık geliri 5000-10000 TL arasında olanlar interneti sırasıyla sosyal paylaşım sitesi kullanmak (*N*=14,%

93.3), mesajlaşmak (N=10,% 66.7), bilgi edinmek (*N*=12,% 80), haber sitelerini takip etmek (*N*=11,% 73.3), e-posta kullanımı (*N*=12,% 80), görüntülü sohbet (*N*=8,% 53.3), oyun oynamak (*N*=4,% 26.7), bankacılık (*N*=4,% 22.2), dizi/film izlemek (*N*=4,% 22.2), e-devlet (*N*=1,% 6.7) ve alışveriş (N=1,% 6.7) için kullanmaktadır. Aylık gelir düzeyi 10000 TL ve üzerinde olanlar ise bilgi edinmek (*N*=18,% 100), sosyal paylaşım sitesi kullanmak (*N*=11,% 89.9), e-posta kullanımı (*N*=16,% 88.9), haber sitelerini takip etmek (*N*=12,% 66.7), mesajlaşmak (*N*=11,% 61.1), bankacılık (*N*=4,% 22.2), dizi/film izlemek (*N*=4,% 22.2), görüntülü sohbet (*N*=2,% 11.1), oyun oynamak (N=2,% 11.1) ve e-devlet (*N*=1,% 5.6) uygulamalarından yararlanmak için kullanmaktadır.

Bunun yanı sıra gelir düzeyi 5000-10000 arasında olanlar ve 10000 TL üzeri olanlar e-sağlık hizmeti kullanmamakta ve yine aylık geliri 10000 TL üzerinde olan gruptakiler hiç internet üzerinden alışveriş yapmamaktadırlar

Tablo 17 Aylık Gelir Düzeyine Göre İnternet Kullanım Amaçlarına Dair Betimsel Bulgular

Gelir düzeyi		**1**	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**	**8**	**9**	**10**	**11**	**12**
0-2500	**N**	79	53	67	12	35	9	17	18	12	55	47	34
	%	86.8	58.2	73.6	13.2	38.5	9.9	18.7	19.8	13.2	60.4	51.6	37.4
2500-	**N**	53	49	51	20	13	11	22	19	21	51	43	45
5000	**%**	82.8	76.6	79.7	31.2	35.9	17.2	34.4	29.7	30.6	79.7	67.2	70.3
5000-	**N**	14	11	10	2	4	1	1	0	2	12	8	12
10000	**%**	93.3	73.3	66.7	13.3	26.7	6.7	6.7	0	13.3	80	53.3	80
10000 ve	**N**	11	12	11	4	2	0	1	0	4	18	2	16
üzeri	**%**	89.9	66.7	61.1	22.2	11.1	0	5.6	0	22.2	100	11.1	88.9

Not; 1: Sosyal paylaşım sitesi kullanımı, 2:Haber siteleri takip etmek, 3:Mesajlaşmak, 4: Bankacılık, 5: Oyun oynamak, 6: Alışveriş, 7: E-Devlet, 8: E-Sağlık. 9: Dizi/Film izlemek, 10: Bilgi Edinmek, 11: Görüntülü Sohbet, 12: e-posta kullanımı

3.1.3.3.Eğitim Düzeylerine Göre İnternet Kullanım Amaçları ve Sosyal Paylaşım Sitesi Tercihlerine Dair Betimsel Bulgular

Katılımcıların en sık kullandıkları sosyal paylaşım sitesi (Tablo 18) ve interneti kullanım amaçlarının (Tablo 19) gelir düzeylerine göre dağılımını gösteren betimsel bulgulara aşağıda yer verilmiştir.

Eğitim düzeyine göre en sık tercih ettikleri sosyal paylaşım siteleri incelendiğinde herhangi bir eğitim kurumundan mezun olmayıp yalnız okuryazar grubun en çok Facebook (*N*=6,% 85.7) ikinci olarak da Whatsapp'ı (*N*=1,% 14.3) tercih ettikleri ve bunların dışında herhangi bir sosyal paylaşım sitesini kullanmayı tercih etmedikleri görülmektedir. Aynı şekilde ilkokul mezunları da ilk tercih olarak Facebook (*N*=2,% 66,7) ikinci olarak da Whatsapp'ı (N=1,% 33.3) tercih ettikleri görülmüştür. İlkokul mezunları da okur yazar grup gibi başka bir sosyal paylaşım sitesi kullanmamaktadır. Ortaokul mezunları ise yalnız Facebook (*N*=6,% 75) kullanmaktadır. Lise mezunları ise en çok Whatsapp'ı (*N*=28,% 52.8) daha sonra sırasıyla Facebook (*N*=20,% 37.17), Youtube (*N*=2,% 3.9) ve İnstagram'ı (*N*=1,% 1.9); yüksekokul mezunlarının ise en çok Facebook'u (*N*=6,% 42.9) daha sonra sırasıyla Whatsapp'ı (*N*=4,% 28.8) ve İnstagram'ı (*N*=2,% 3.9) tercih ettikleri görülmüştür.

Üniversite (Lisans), mezunları ise en çok Whatsapp'ı (N=31,% 41.9) daha sonra sırasıyla Facebook (N=25,% 33.8), İnstagram (N=10,% 13.5), Youtube (N=4,% 5.4) ve Twitter'ı (N=2,% 2.7) tercih etmektedir. Yükseklisans/Doktora seviyesinde ise en çok Whatsapp (N=16,% 55.2) daha sonra sırasıyla Facebook (N=8,% 27.6) ve İnstagram tercih edilmektedir.

Tablo 18Eğitim Düzeyine Göre İnternet Kullanım Amaçlarına Dair Betimsel Bulgular

Eğitim Düzeyi	Değer	Kullanmıyor	Facebook	Whatsapp	İnstagram	Twitter	Youtube
Okur yazar	**N**	0	6	1	0	0	0
	%	0	85.7	14.3	0	0	0
İlkokul	**N**	0	2	1	0	0	0
	%	0	33.7	33.3	0	0	0
Ortaokul	**N**	2	6	0	0	0	0
	%	25	75	0	0	0	0
Lise	**N**	2	20	28	1	0	2
	%	3,8	37.7	52.8	1.9	0	3.9
Yüksekokul	**N**	2	6	4	0	0	2
	%	14.3	42.9	28,8	0	0	14.3
Üniversite	**N**	2	25	31	10	2	4
	%	2.7	33.8	41.9	13.5	2.7	5.4
Yükseklisans / Doktora	**N**	3	8	16	2	0	0
	%	10,3	27,6	55,2	6,9	0	0

Eğitim düzeylerine göre kullanım amaçları incelendiğinde ise herhangi bir eğitim kurumundan mezun olmayıp yalnız okuryazar olan grubun en çok görüntülü sohbet amacıyla interneti kullandıkları (*N*=6,% 85.7) daha sonra sırasıyla sosyal paylaşım sitesi kullanımı (*N*=5,% 71.4), oyun oynamak (*N*=3,% 42.9), mesajlaşmak (*N*=3,% 42.9), haber sitelerini takip etmek (*N*=1,% 14.7), bilgi edinmek (*N*=1,% 14.7) ve e-posta kullanımı (N=1,% 14.7) amacıyla interneti kullandıkları görülmektedir.. Bu grup interneti bankacılık, alışveriş, e-devlet, e-sağlık uygulamaları ve dizi/film izlemek amacıyla hiç kullanmamaktadır.

İlkokul mezunları ise en çok sosyal paylaşım sitesi kullanımı ve mesajlaşmak için internete girmektedir (*N*=3,% 100). Bunu sırasıyla, haber sitelerini takip etmek (*N*=1,% 33.3), oyun oynamak (*N*=1,% 33.3), bilgi edinmek (*N*=1,% 33.3) ve görüntülü sohbet (*N*=1,% 33.3) izlemektedir. Bu grup interneti bankacılık, alışveriş, e-devlet ve e-sağlık uygulamaları, dizi/film izlemek ve e-posta amacıyla kullanmamaktadır.

Ortaokul mezunları en çok sosyal paylaşım siteleri için interneti kullanmaktadır (*N*=6,% 75). Bunu sırasıyla oyun oynamak (*N*=2,% 50), haber sitelerini takip etmek (*N*=2,% 25), mesajlaşma (*N*=2,% 25) ve görüntülü sohbet (*N*=2,% 25) izlemektedir.

Ortaokul mezunları interneti bankacılık, alışveriş, e-devlet ve e-sağlık uygulamaları, dizi/film izlemek ve e-posta amacıyla kullanmamaktadır.

Lise mezunları ise en çok sosyal paylaşım siteleri için interneti kullanmaktadır (*N*=41,% 77.4). Bunu sırasıyla mesajlaşmak (*N*=38,% 71.7), bilgi edinmek (*N*=31,% 58.5), haber sitelerini takip etmek (*N*=28,% 52.8), görüntülü sohbet (*N*=27, %50.9), oyun oynamak (*N*=23,% 43.4), e-posta kullanımı *(N*=20,% 37.8), e-devlet (*N*=11,% 20.8) ve e-sağlık uygulamaları (*N*=13,% 24.5), dizi/film izlemek (*N*=10,% 18.9) ve bankacılık işlemlerini gerçekleştirmek (*N*=4,% 7.5) izlemektedir.

Yüksekokul mezunları interneti en çok sosyal paylaşım sitesi (*N*=10,% 85.3), mesajlaşmak *(N*=10,% 85.3) ve bilgi edinmek (*N*=10,% 85.3) için kullanmaktadır. Bunu sırasıyla görüntülü sohbet *(N*=7,% 74.3), haber sitelerini takip etmek (*N*=8,% 68.7), e-posta kullanımı (*N*=4,% 28.6), oyun oynamak (N=4,% 28.6), bankacılık işlemleri (*N*=2,% 14.3), e-devlet kullanımı (*N*=2,% 14.3), alışveriş (*N*=1,% 7.2) ve e-sağlık (*N*=1,% 7.2) uygulamaları izlemektedir.

Üniversite (Lisans) mezunları ise interneti en çok sosyal paylaşım siteleri için kullanmaktadır (*N*=69,% 93.2). Bunu sırasıyla haber sitelerini takip etmek (*N*=61,% 82.4), mesajlaşma (*N*=61,% 82.4), e-posta kullanımı (*N*=55,% 74.3), görüntülü sohbet (*N*=42,% 56.8), bilgi edinmek (*N*=42,% 56.8), bankacılık işlemleri (*N*=25,% 33.8) oyun oynamak (*N*=25,% 33.8), e-devlet uygulamaları (*N*=19,% 25.7), dizi/film izlemek (*N*=18,% 24.3), e-sağlık uygulamaları (*N*=16,% 21.6) ve alışveriş (*N*=14,% 18.9) izlemektedir.

Yükseklisans/Doktora mezunları en çok e-posta kullanımı için internete girmektedir (*N*=27,% 93.1). Bunu sırasıyla bilgi edinmek (*N*=28,% 96.7), sosyal paylaşım siteleri kullanımı (*N*=26,% 89.7), haber sitelerinin takip etmek (N=24,% 82.8), mesajlaşma (*N*=22,% 75.9), görüntülü sohbet (*N*=13,% 44.8), e-devlet uygulamaları (*N*=9,% 31), dizi/film izlemek (*N*=9,% 31), bankacılık işlemleri (*N*=7,% 24.1), e-sağlık uygulamaları (*N*=7,% 24.1), oyun oynamak (*N*=5,% 13.8) ve alışveriş *(N*=2,% 6.9) izlemektedir.

Tablo 19 Eğitim Düzeyine Göre İnternet Kullanım Amaçlarına Dair Betimsel Bulgular

Eğitim düzeyi		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Okur yazar	N	5	1	3	0	3	0	0	0	0	1	6	1
	%	71.4	14.7	42.9	0	42.9	0	0	0	0	14.3	85.7	14.3
İlkokul	N	3	1	3	0	1	0	0	0	0	1	1	0
	%	100	33.3	100	0	33.3	0	0	0	0	33.3	33.3	0
Ortaokul	N	6	2	2	0	4	0	0	0	0	0	2	0
	%	75	25	25	0	50	0	0	0	0	0	25	0
Lise	N	41	28	38	4	23	4	11	13	10	31	27	20
	%	77.4	52.8	71.7	7.5	43.4	7.5	20.8	24.5	18.9	58.5	50.9	37.8
Yükseokul	N	10	8	10	2	4	1	2	1	0	10	7	4
	%	85.3	68.7	85.3	14.3	28.6	7.2	14.3	7.2	0	85.3	74.3	28.6
Lisans	N	69	61	61	25	25	14	19	16	18	42	42	55
	%	93.2	82.4	82.4	33.8	33.8	18.9	25.7	21.6	24.3	56.8	56.8	74.3
Yükseklisans/Doktora	N	26	24	22	7	5	2	9	7	9	28	13	27
	%	89.7	82.8	75.9	24.1	13.8	6.9	31	24.1	31	96.7	44.8	93.1

Not; 1: Sosyal paylaşım sitesi kullanımı, 2:Haber siteleri takip etmek, 3:Mesajlaşmak, 4: Bankacılık, 5: Oyun oynamak, 6: Alışveriş, 7: E-Devlet, 8: E-Sağlık. 9: Dizi/Film izlemek, 10: Bilgi Edinmek, 11: Görüntülü Sohbet, 12: e-posta kullanımı

3.1.3.4. Medeni Durumlarına Göre İnternet Kullanım Amaçları ve Sosyal Paylaşım Sitesi Tercihlerine Dair Betimsel Bulgular

Katılımcıların medeni durumlarına göre en çok tercih ettikleri sosyal paylaşım siteleri ve interneti kullanım amaçlarına ilişkin betimsel bulgulara aşağıda yer verilmiştir.

Medeni duruma göre en sık kullanılan sosyal paylaşım siteleri incelendiğinde evli bireylerin en çok tercih ettikleri sosyal paylaşım sitesinin Whatsapp olduğu görülmektedir (*N*=58,% 51.4). Hiç evlenmemiş bekar (*N*=7,% 43.9), eşinden boşanmış bekar (N=18,% 50) ve eşi vefat etmiş bekar (*N*=73,% 38.8) gruplar ise en sık Facebook kullanmayı tercih etmektedir. Evli bireylerin Whatsapp'tan sonraki tercihleri ise sırasıyla Facebook (*N*=33,% 30.3), İnstagram (*N*=7,% 6.4), Youtube (*N*=4,% 3.7) ve

Twitter (*N*=2,% 1.8) olduğu görülmektedir. Hiç evlenmemiş bekar grup ise Facebook'tan sonra sırasıyla (*N*=6,% 37.5), Youtube (*N*=2,% 12.5) ve Instagram'ı (*N*=1,% 6.3) tercih etmektedir. Boşanmış bekar grup Facebook'tan sonra sırasıyla Whatsapp (*N*=12,% 33.3), Instagram (*N*=2,% 5.6) ve Youtube'u (*N*=2,% 5.6) tercih etmektedir. Eşi vefat etmiş bekar grup ise Facebook'tan sonra sırasıyla Whatsapp (*N*=7,% 25.9), Instagram (*N*=9,% 6.9) ve Twitter'ı (*N*=2,% 1.1) tercih etmektedir

Tablo 20Sık Kullandıkları Sosyal Paylaşım Sitesinin Medeni Duruma Göre Dağılımı

Medeni Durum	Değer	Kullanmıyor	Facebook	Whatsapp	İnstagram	Twitter	Youtube
Evli	N	7	33	58	7	2	4
	%	6.4	30.3	51.4	6.4	1.8	3.7
Hiç Evlenmemiş Bekar	N	0	7	6	1	0	2
	%	0	43.9	37.5	6.3	0	12.5
Boşanmış Bekar	N	2	18	12	2	0	2
	%	5.6	50	33.3	5.6	0	5.6
Eş Vefat Etmiş Bekar	N	2	73	7	3	2	0
	%	7.4	38.8	25.9	6.9	1.1	0

Medeni duruma göre internet kullanım amaçları incelendiğinde ise evli bireylerin interneti en çok sosyal paylaşım sitesi kullanımı için (*N*=95,% 87.2) daha sonra sırasıyla bilgi edinmek (*N*=93,% 85.3), mesajlaşmak (N=86,% 78.8), haber sitelerini takip etmek (*N*=80,% 73.4), e-posta kullanımı (*N*=69,% 63.3), görüntülü sohbet (*N*=55,% 57.8), oyun oynamak (*N*=34,% 31.2), dizi/film izlemek (*N*=34,% 31.2), bankacılık işlemleri (*N*=31,% 28.4), e-devlet uygulamaları (*N*=30,% 27.5), e-sağlık uygulamaları (*N*=29,% 27.5) ve alışveriş (*N*=19,% 17.4) için kullandıkları görülmektedir.

Hiç evlenmemiş bekar bireyler interneti en çok haber sitelerini takip etmek için (*N*=16,% 100) kullanırken daha sonra sırasıyla sosyal paylaşım sitesi kullanımı (*N*=14,% 87.5), bilgi edinmek (*N*=14,% 87.5), mesajlaşma (*N*=13,% 81.2), e-posta kullanımı (*N*=10,% 62.5), görüntülü sohbet (*N*=8,% 56.2), oyun oynamak (*N*=6,% 27.5), e-devlet (*N*=3,% 18.7) ve e-sağlık uygulamaları (N=3,% 18.7), bankacılık

(*N*=2,% 12.5) ve dizi/film izlemek (*N*=2,% 12.5) amacıyla interneti kullandıklarını belirtmişlerdir.

Boşanmış bekar kişiler ise interneti en çok sosyal paylaşım siteleri için (*N*=30,% 83.3) kullanırken daha sonra sırasıyla, mesajlaşmak (*N*=22,% 61.1), bilgi edinmek (*N*=19,% 52.8), haber sitelerini takip etmek (*N*=18,% 50), oyun oynamak (*N*=18,% 83.3), e-posta kullanımı (*N*=15,% 41.7), görüntülü sohbet (N=14,% 38.9), e-devlet uygulamaları (*N*=5,% 13.9), dizi/film izlemek (*N*=3,% 8.3), bankacılık (*N*=3,% 8.3), alışveriş (*N*=2,% 5.6) ve e-sağlık (*N*=2,% 5.6) uygulamaları için kullanmaktadır.

Eşi vefat etmiş bekar bireyler de interneti en çok sosyal paylaşım siteleri için kullanırken (*N*=23,% 85.2) daha sonra sırasıyla bilgi edinmek (*N*=19,% 73.3), mesajlaşma (*N*=18,% 66.7), görüntülü sohbet (*N*=14,% 51.9), e-posta kullanımı (*N*=13,% 48.1), haber sitelerini takip etmek (*N*=11,% 40.7), oyun oynamak (*N*=6,% 22.2), e-devlet (*N*=3,% 11.1) ve e-sağlık uygulamaları (*N*=3,% 11.1), ve bankacılık işlemleri (*N*=2,% 7.4) amacıyla kullanmaktadır. Bunun yanı sıra eşi vefat bekar bireyler alışveriş ve dizi/film izlemek amacıyla interneti hiç kullanmamaktadırlar.

Tablo 21 Medeni Duruma Göre İnternet Kullanım Amaçlarına Dair Betimsel Bulgular

Medeni Durum		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Evli	N	95	80	86	31	34	19	30	29	34	93	55	69
	%	87.2	73.4	78.9	28.4	31.2	17.4	27.5	16.6	31.2	85.3	57.8	63.3
Hiç evlenmemiş	N	14	16	13	2	6	0	3	3	2	14	8	10
	%	87.5	100	81.2	12.5	27.5	0	18.7	18.7	12.5	87.5	56.2	62.5
Boşanmış	N	30	18	22	3	18	2	5	2	3	19	14	15
bekar	%	83.3	50	61.1	8.3	50	5.6	13.9	5.6	8.3	52.8	38.9	41.7
Eş vefat	N	23	11	18	2	6	0	3	3	0	10	14	13
etmiş	%	85.2	40.7	66.7	7.4	22.2	0	11.1	11.1	0	73.3	51.9	48.1

Not; 1: Sosyal paylaşım sitesi kullanımı, 2:Haber siteleri takip etmek, 3:Mesajlaşmak, 4: Bankacılık, 5: Oyun oynamak, 6: Alışveriş, 7: E-Devlet, 8: E-Sağlık. 9: Dizi/Film izlemek, 10: Bilgi Edinmek, 11: Görüntülü Sohbet, 12: e-posta kullanımı

3.1.3.5. Yaşadıkları Yere Göre İnternet Kullanım Amaçları ve Sosyal Paylaşım Sitesi Tercihlerine Dair Betimsel Bulgular

Katılımcıların yaşadıkları yere göre sosyal paylaşım sitesi tercihleri ve internet kullanım amaçlarına dair betimsel bulgulara aşağıda yer verilmiştir

Yaşadıkları yere göre en sık kullandıkları sosyal paylaşım siteleri incelendiğinde kendi evi ya da kiralık evde yalnız yaşayanların ilk olarak hem Facebook (*N*=11,% 39.3) hem de Whatsapp'ı (*N*=11,% 39.3) eşit oranda tercih ettikleri, ikinci olarak da İnstagram'ı (*N*=11,% 39.3) tercih ettikleri görülmektedir.

Kendi evi ya da kiralık evde eş ile birlikte kalanların en sık Whatsapp'ı (*N*=30,% 49.2) kullandıkları daha sonra sırasıyla Facebook (*N*=20,% 32.8), İnstagram (*N*=5,% 8.5) ve Twitter'ı (*N*=2,% 3.3) tercih ettikleri görülmektedir. Kendi evi ya da kiralık evde eş ve çocuklarla birlikte yaşayanların ise en sık Whatsapp'ı kullandıkları daha sonra sırasıyla Facebook (*N*=14,% 36.8), İnstagram (*N*=2,% 5.3) ve Twitter'ı (*N*=2,% 5.3) tercih ettikleri görülmektedir.

Kendi evi ya da kiralık evde bir akraba ile birlikte yaşayanların hem Facebook (*N*=6,% 50) hem de Whatsapp'ı (*N*=6,% 50) eşit oranda tercih ettikleri, başka bir evde

akraba ya da kendi çocukları, tanıdık vs. yanında kalanların da hem Facebook (*N*=2,% 50) hem de Whatsapp'ı (*N*=2,% 50) tercih ettikleri görülmektedir.

Huzurevi ya da yaşlı bakım evinde kalanların ise en sık kullandıkları sosyal paylaşım sitesi Facebook'tur (*N*=20,% 44.4). Bunu sırasıyla Whatsapp (*N*=13,% 28.9) ve arkasından Youtube (*N*=8,% 17.8) takip etmektedir.

Tablo 22 En Sık Kullandıkları Sosyal Paylaşım Sitesinin Yaşadıkları Yere Göre Dağılımı

Medeni Durum	Değer	Kullanmıyor	Facebook	Whatsapp	İnstagram	Twitter	Youtube
Kendi evi ya da kiralık evde yalnız	N	0	11	11	6	0	0
	%	0	39.3	39.3	21.4	0	0
Kendi evi ya da kiralık evde eş ile birlikte	N	4	20	30	5	2	0.
	%	6.6	32.8	49.2	38.5	3.3	0
Kendi evi ya da kiralık evde eş ve çocuklarla birlikte	N	3	14	19	2	2	0
	%	7.9	36.8	50	5.3	3.3	0
Kendi evi ya da kiralık evde bir akraba ile birlikte	N	0	6	6	0	0	0
	%	0	50	50	0	0	0
Başka bir evde (akraba, kendi çocuklarının yanında, tanıdık yanında vs.)	N	0	2	2	0	0	0
	%	0	50	50	0	0	0
Huzurevi/Yaşlı bakım evinde	N	4	20	13.	0	0	8
	%	8.9	44.4	28.9	0	0	17.8

Yaşanılan yere göre interneti kullanım amaçları incelendiğinde, kendi evi ya da kiralık evde yalnız yaşayanların interneti en çok sosyal paylaşım siteleri için (*N*=26,% 92.9) kullandıkları daha sonra sırasıyla mesajlaşmak (*N*=21,% 75), haber sitelerini takip etmek (*N*=16,% 57.7), e-posta kullanımı (*N*=14,% 50), Görüntülü Sohbet (*N*=14,% 50), oyun oynamak (*N*=8,% 28.6), e-devlet uygulamaları (*N*=6,% 21.4), bilgi edinmek (*N*=6,% 21.4) ve e-sağlık uygulamaları (*N*=3,% 10.7) amacıyla kullandıkları ancak dizi/film izlemek, bankacılık işlemleri ve alışveriş için hiç kullanmadıkları görülmektedir.

Kendi evi ya da kiralık evde eş ile birlikte kalanlar interneti en çok sosyal paylaşım siteleri için (*N*=50,% 82) kullandıkları daha sonra sırasıyla bilgi edinmek (*N*=47,% 76), mesajlaşmak (*N*=45,% 73.8), haber sitelerini takip etmek (*N*=43,% 70.5), görüntülü sohbet (*N*=39,% 36.1), e-posta kullanımı (*N*=32,% 52.5), oyun oynamak (*N*=22,% 36.1), dizi/film izlemek (*N*=20,% 30.5), e-devlet uygulamaları (*N*=14,% 23), ve e-sağlık uygulamaları (*N*=14,% 23), bankacılık işlemleri (*N*=11,% 18) ve alışveriş (*N*=8,% 13.1) amacıyla kullandıkları görülmektedir.

Kendi evi ya da kiralık evde eş ve çocuklarla birlikte yaşayanların interneti en çok bilgi edinmek için (*N*=36, % 94.7) kullandıkları daha sonra sırasıyla sosyal paylaşım siteleri için (*N*=35, % 90.1), haber sitelerini takip etmek (*N*=31, % 81.6), mesajlaşmak (*N*=30, % 79.9), e-posta kullanımı (*N*=28, % 73.7), görüntülü sohbet (*N*=20, % 53.6), bankacılık işlemleri (*N*=13, % 34.2), oyun oynamak (*N*=10, % 26.3), e-sağlık uygulamaları (*N*=9, % 23.7), e-devlet uygulamaları (*N*=8, % 21.1), alışveriş (*N*=7, % 18.4) ve dizi/film izlemek (*N*=6, % 15.8) amacıyla kullandıkları görülmektedir.

Kendi evi ya da kiralık evde bir akraba ile birlikte yaşayanların interneti en çok sosyal paylaşım siteleri için (*N*=10, % 93.3) kullandıkları daha sonra sırasıyla, haber sitelerini takip etmek (*N*=9, % 75), e-posta kullanımı (*N*=8, % 66.7), bilgi edinmek için (*N*=8, % 66.7), görüntülü sohbet (*N*=8, % 66.7), mesajlaşmak için (*N*=4, % 32.3) bankacılık işlemleri (*N*=4, % 32.3), e-sağlık uygulamaları (*N*=3, % 25), e-devlet uygulamaları (*N*=3, % 25), dizi/film izlemek (*N*=3, % 25), oyun oynamak (*N*=2, % 16.7) ve alışveriş (*N*=2, % 16.7) amacıyla kullandıkları görülmektedir.

Başka bir evde akraba ya da kendi çocukları, tanıdık vs. yanında kalanların interneti en çok sosyal paylaşım siteleri (*N*=2, % 50), oyun oynamak (*N*=2, % 50) e-posta kullanımı (*N*=8, % 66.7), bilgi edinmek için (*N*=2, % 50) ve görüntülü sohbet (*N*=2, % 50) amacıyla eşit oranda kullandıkları ancak haber sitelerini takip etmek, mesajlaşmak, bankacılık işlemleri, e-sağlık uygulamaları, e-devlet uygulamaları, dizi/film izlemek ve alışveriş amacıyla hiç kullanmadıkları görülmektedir.

Huzurevi ya da yaşlı bakım evinde kalanların ise interneti en çok sosyal paylaşım siteleri için (*N*=23, % 86.7) kullandıkları daha sonra sırasıyla bilgi edinmek (*N*=36, % 80), mesajlaşmak (*N*=33, % 73.9), haber sitelerini takip etmek (*N*=26, % 57.8), oyun oynamak (*N*=20, % 54.4), e-posta kullanımı (*N*=23, % 51.1), görüntülü sohbet (*N*=17, % 37.8), e-sağlık uygulamaları (*N*=6, % 13.3), dizi/film izlemek (*N*=10, % 12.2), e-devlet uygulamaları (*N*=10, % 12.2), bankacılık işlemleri (*N*=10, % 12.2) ve alışveriş (*N*=4, % 8.9) amacıyla kullandıkları görülmektedir.

Tablo 23 Yaşanılan Yere Göre İnternet Kullanım Amaçlarına Dair Betimsel Bulgular

Yaşam Biçimi		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Yalnız yaşayan	N	26	16	21	0	8	0	6	3	0	6	14	14
	%	92.9	57.7	75	0	28.6	0	21.4	10.7	0	21.4	50	50
Eş ile	N	50	43	45	11	22	8	14	16	20	47	39	32
	%	82	70.5	73.8	18	36.1	13.1	23	26.2	30.5	76	36.1	52.5
Eş ve çocuklar	N	35	31	30	13	10	7	8	9	6	36	20	28
	%	92.1	81.6	79.9	34.2	26.3	18.4	21.1	23.7	15.8	94.7	53.6	73.7
Kendi evinde akraba	N	10	9	4	4	2	2	3	3	3	8	8	8
	%	93.3	75	32.3	32.3	16.7	16.7	25	25	25	67.7	67.7	73.7
Başka evde akraba	N	2	0	0	0	2	0	0	0	0	2	2	2
	%	50	0	0	0	50	0	0	0	0	50	50	50
Huzurevi	N	23	26	33	10	20	4	10	6	10	36	17	23
	%	86.7	57.8	73.9	12.2	54.4	8.9	12.2	13.3	12.2	80	37.8	51.1

Not; 1: Sosyal paylaşım sitesi kullanımı, 2:Haber siteleri takip etmek, 3:Mesajlaşmak, 4: Bankacılık, 5: Oyun oynamak, 6: Alışveriş, 7: E-Devlet, 8: E-Sağlık. 9: Dizi/Film izlemek, 10: Bilgi Edinmek, 11: Görüntülü Sohbet, 12: e-posta kullanımı

3.1.4. İnternet Kullanımına Dair Özelliklerinin Yaşam Doyum Düzeyleri İle İlişkisinin İncelenmesi

Katılımcıların yaşam doyum düzeylerinin, internet kullanımına dair internet üzerinden düzenli iletişim kurdukları kişi sayıları, haftalık internet kullanım süreleri, internet üzerinden paylaşımda bulundukları toplam kişi sayısı ve kaç yıldır internet kullandıkları gibi özelliklerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla; bulgular tek yönlü varyans analizi (ANOVA) testi ile analiz edilmiştir. Post Hoc analizleri için Tukey testi kullanılmıştır. Bu aşamada internet kullanımına dair sürekli değişkenler, bulguların yorumlanmasında kolaylık sağlaması açısında kategorik hale getirilmiş ve bu haliyle analiz edilmiştir.

Katılımcıların yaşam doyum düzeyleri, interneti toplam kullanım süreleri, internette paylaşımda bulunduğu toplam kişi sayıları ve haftalık internet kullanım sürelerine göre anlamlı farklılaşmamaktadır.

Bunun yanında Tablo 26'de görüldüğü gibi yaşam doyum düzeyleri katılımcıların internet üzerinde düzenli olarak görüştükleri kişi sayılarına göre anlamlı farklılaşmaktadır, ($F_{4,184}$)=3.38,p< 0.05). Farklılığın kaynağını belirlemek için Post Hoc testlerinden Tukey kullanılmıştır ve farklılığın yönünün (1 – 9 kişi) - (30 ve üzeri kişi) olduğu görülmüştür. Buna göre internet üzerinde 1 ve 9 arasında kişi ile düzenli olarak iletişim kuran gruptakilere (Ort.=22.63) göre 30 ve üzeri sayıda kişi ile düzenli iletişim halinde olan kişilerin (Ort.=26.26) yaşam doyum düzeyleri daha yüksektir.

Tablo 24İnternet Üzerinde Düzenli Olarak Görüştükleri Kişi Sayıları İle Yaşam Doyum Düzeyleri İlişkisi

Düzenli Olarak Görüşülen Kişi	N	Ort.	SS	F	p
1 – 9 Kişi	84	22.63	6.255	3.389	.019
10 – 19 Kişi	38	23.42	6.267		
20 - 30 Kişi	36	24.80	5.241		
30 ve üzeri Kişi	30	26.26	4.050		

Not= p<.05*, p<.01**,p<.001***

3.1.5. İnternet Kullanımına Dair Özelliklerinin Algılanan Sosyal Destek İle İlişkisinin İncelenmesi

Katılımcıların algılanan sosyal destek düzeylerinin, internet kullanımına dair internet üzerinden düzenli iletişim kurdukları kişi sayıları, haftalık internet kullanım süreleri, internet üzerinden paylaşımda bulundukları toplam kişi sayısı ve kaç yıldır internet kullandıkları gibi özelliklerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla; bulgular tek yönlü varyans analizi (ANOVA) testi ile analiz edilmiştir. Post Hoc analizleri için Tukey testi kullanılmıştır. Bu aşamada internet kullanımına dair sürekli değişkenler, bulguların yorumlanmasında kolaylık sağlaması açısında kategorik hale getirilmiş ve bu haliyle analiz edilmiştir.

Algılanan sosyal destek düzeyi ile interneti haftalık kullanım süreleri, internet üzerinden paylaşımda bulundukları toplam kişi sayısı ve internet üzerinden düzenli olarak görüşülen toplam arkadaş sayısına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılaşmamaktadır.

Bunun yanı sıra algıladıkları sosyal destek düzeyleri, katılımcıların interneti toplam kullanım yıllarına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılaşmaktadır, ($F_{4,183}$=4.82,p<.05). Farklılığın kaynağını belirlemek için Post Hoc testlerinden Tukey kullanılmıştır ve farklılığın yönünün (1–5 yıl)-(15–20 yıl) ve (1-5 yıl)-(10-15 yıl) olduğu görülmüştür. Buna göre interneti 1 ile 5 yıldır kullananların (Ort.=51.71), 5 ile 10 yıl arası (Ort.=53.91) ve 10 ile 15 yıl arasında (Ort.=65.72) kullananlara göre algıladıkları sosyal destek düzeyleri düşüktür.

Tablo 25Algılanan Sosyal Destek Düzeyi İle İnterneti Toplam Kullanım Yılları İlişkisi

Toplam Kullanım Yılı	N	Ort.	SS	F	p
1-5 yıl	70	51.714	18.229	4.829	.001
5 - 10 yıl	45	53.911	22.141		
10 - 15 yıl	37	65.702	10.046		
15 – 20 yıl	31	60.677	17.375		
20 – 25 yıl	5	66.600	8.111		

Not= $p<.05^{*}$, $p<.01^{**}$,$p<.001^{***}$

Katılımcıların arkadaştan algıladıkları sosyal destek düzeyi, internet üzerinden paylaşımda bulundukları toplam kişi sayısı ve interneti üzerinden düzenli olarak iletişim kurduğu kişi sayısına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılaşmamaktadır,

Bunun yanında Tablo 26'de görüldüğü gibi arkadaştan alınan sosyal destek ise; katılımcıların interneti toplam kullanım yıllarına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılaşmaktadır, ($F_{4,183}$=3.87,p<..05 Farklılığın kaynağını belirlemek için Post Hoc testlerinden Tukey kullanılmıştır ve farklılığın yönünün (1-5 yıl) - (10 - 15 yıl) olduğu görülmüştür. Buna göre interneti 1 ile 5 yıldır kullananların (Ort.=17.94) algıladıkları arkadaş desteği, 10 ile 15 yıldır kullananlara göre (Ort.=23.24) daha düşüktür.

Tablo 26 Arkadaştan Algılanan Sosyal Destek İle İnterneti Toplam Kullanım Yılları İlişkisi

Toplam Kullanım Yılı	N	Ort.	SS	F	p
1-5 yıl	70	17.942	7.407	3.871	.005
5 - 10 yıl	45	19.622	8.200		
10 - 15 yıl	37	23.243	4.844		
15 – 20 yıl	31	21.516	6.582		
20 – 25 yıl	5	20.000	5.656		

Not= p<.05* , p<.01** ,p<.001***

Tablo 27'de görüldüğü gibi arkadaştan algılanan sosyal destek ise katılımcıların interneti haftalık kullanım sürelerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılaşmaktadır, ($F_{4,183}$=2.70,p<,032). Farklılığın kaynağını belirlemek için Post Hoc testlerinden Tukey kullanılmıştır ve farklılığın yönünün (1 – 10 saat) - (11 – 20 saat) olduğu görülmüştür. Buna göre haftada 1 ile 10 saat arasında internet kullananların (Ort.=18.52) arkadaştan algıladıkları sosyal destek düzeyleri, haftada 11 ile 20 saat arasında internet kullananlara göre (Ort.=22.26) daha düşüktür.

Tablo 27 Arkadaştan Algılanan Sosyal Destek İle İnterneti Haftalık Kullanım Süresi İlişkisi

Haftalık Kullanım Süresi	N	Ort.	SS	F	p
1 – 10 saat	84	18.523	8.233	2.700	.032
11- 20 saat	60	22.266	5.265		
21 – 30 saat	29	19.896	6.924		
31 – 40 saat	6	17.500	9.268		
41 – 52 saat	9	21.333	5.000		

Not= $p<.05^{*}$, $p<.01^{**}$,$p<.001^{***}$

Katılımcıların aileden algıladıkları sosyal destek ise internette paylaşımda bulunduğu toplam arkadaş sayıları, interneti haftalık kullanım süreleri ve internet üzerinden düzenli olarak görüştükleri kişi sayısına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılaşmamaktadır,

Bunun yanında aileden algılanan sosyal destek ise tablo 30'da görüldüğü gibi katılımcıların interneti toplam kullanım yıllarına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılaşmaktadır ,($F_{4,183}$=3.20,p<,05). Farklılığın kaynağını belirlemek için Post Hoc testlerinden Tukey kullanılmıştır ve farklılığın yönünün (1–5 yıl) - (10–15 yıl) ve (1-5 yıl)–(20-25 yıl) olduğu görülmüştür Buna göre 1 ile 5 yıldır kullananların (Ort.=17.94) aileden algıladıkları sosyal destek, 10 ile 15 yıldır (Ort.=24.29) ve 20 ile 25 yıldır (Ort.=26) kullananlara göre daha düşük düzeydedir.

Tablo 28 Aileden Algılanan Sosyal Destek İle İnterneti Toplam Kullanım Yılları İlişkisi

Toplam Kullanım Yılı	N	Ort.	SS	F	p
1-5 yıl	70	19.671	7.799	3.209	.014
5 - 10 yıl	45	20.933	8.026		
10 - 15 yıl	37	24.297	4.033		
15 – 20 yıl	31	22.548	8.057		
20 – 25 yıl	5	26.000	2.828		

Not= $p<.05^{*}$, $p<.01^{**}$,$p<.001^{***}$

Katılımcıların özel kişiden algılanan sosyal destek ise internet üzerinden paylaşımda bulundukları toplam kişi sayısına ve internet üzerinden düzenli olarak iletişim kurdukları kişi sayısına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılaşmamaktadır.

Bunun yanında özel kişiden algılanan sosyal destek ise tablo 29'de görüldüğü gibi toplam internet kullanım yılına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılaşmaktadır, ($F_{4,183}$=4.98,p<,05). Farklılığın kaynağını belirlemek için Post Hoc testlerinden Tukey kullanılmıştır ve farklılığın yönünün (1 – 5 yıl) - (10 – 15 yıl) ve (1 - 5 yıl) – (20 – 25 yıl), (5 – 10 yıl) – (15 – 20 yıl) ve (5 – 10 yıl) – (20 – 25 yıl) olduğu görülmüştür. Buna göre 1 ile 5 yıldır internet kullananların (Ort.=19.14) özel kişiden algıladıkları sosyal destek, 10 ile 15 yıl (Ort.=18.97) ve 20 ile 25 yıldır (Ort.=27) kullananlara göre daha düşük düzeydedir. Bunun yanı sıra 5 ile 15 yıldır kullananların da (Ort.=18.97) özel kişiden algıladıkları sosyal destek düzeyleri, 15 ile 20 yıldır (Ort.=22.4) ve 20 ile 25 yıldır kullananlara (Ort.=27) göre daha düşüktür.

Tablo 29Özel Kişiden Algılanan Sosyal Destek İle Toplam İnternet Kullanım Yılı İlişkisi

Toplam Kullanım Yılı	N	Ort.	SS	F	p
1-5 yıl	70	19.142	8.276	4.985	.001
5 - 10 yıl	45	18.977	9.437		
10 - 15 yıl	37	24.594	4.232		
15 – 20 yıl	31	22.419	7.223		
20 – 25 yıl	5	27.600	.894		

Not= $p<.05^{*}$, $p<.01^{**}$,$p<.001^{***}$

Bunun yanında tablo 30'da görüldüğü gibi özel kişiden algıladıkları sosyal destek düzeyi, katılımcıların haftalık kullanım sürelerine göre de istatistiksel olarak anlamlı farklılaşmaktadır, ($F_{4,183}$=3.26,p<.05). Farklılığın kaynağını belirlemek için Post Hoc testlerinden Tukey kullanılmıştır ve farklılığın yönünün (1–10 saat) - (11–20 saat) ve (1-10 saat) – (41 –52 saat) olduğu görülmüştür. Buna göre interneti haftada 1 ile 10 saat aralığında kullananların (Ort.=19.05) özel kişiden algıladıkları sosyal destek, haftada 11 ile 20 saat aralığında (Ort.=22.73) ve 41 ile 52 saat aralığında (Ort.=25.22) kullananlara göre daha düşük düzeydedir.

Tablo 30 Özel Kişiden Algılanan Sosyal Destek İle İnterneti Haftalık Kullanım Süreleri İlişkisi

Haftalık Kullanım Süresi	N	Ort.	SS	F	p
1 – 10 saat	84	19.059	9.050	3.268	.013
11- 20 saat	60	22.733	6.573		
21 – 30 saat	29	22.206	7.650		
31 – 40 saat	6	16.833	6.735		
41 – 52 saat	9	25,222	1,787		

Not= $p<.05^{*}$, $p<.01^{**}$,$p<.001^{***}$

3.1.6. İnternet Kullanımına Dair Özelliklerinin Umutsuzluk Düzeyleri İle İlişkisinin İncelenmesi

Katılımcıların umutsuzluk düzeylerinin, internet kullanımına dair internet üzerinden düzenli iletişim kurdukları kişi sayıları, haftalık internet kullanım süreleri, internet üzerinden paylaşımda bulundukları toplam kişi sayısı ve kaç yıldır internet kullandıkları gibi özelliklerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla; bulgular tek yönlü varyans analizi (ANOVA) testi ile analiz edilmiştir. Post Hoc analizleri için Tukey testi kullanılmıştır. Bu aşamada internet kullanımına dair sürekli değişkenler, bulguların yorumlanmasında kolaylık sağlaması açısında kategorik hale getirilmiş ve bu haliyle analiz edilmiştir.

Katılımcıların umutsuzluk düzeyleri interneti toplam kullanım yılları, internet üzerinden paylaşımda bulundukları toplam kişi sayısına ve internet üzerinden düzenli olarak iletişim kurdukları kişi sayısına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılaşmamaktadır.

Bunun yanında katılımcıların umutsuzluk düzeyleri interneti haftalık kullanım sürelerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılaşmaktadır, ($F_{4,183}$=5.19,p=.001). Farklılığın kaynağını belirlemek için Post Hoc testlerinden Tukey kullanılmıştır ve farklılığın yönünün (1 – 10 saat) - (11 – 20 saat) , (1 - 10 saat) – (41 – 52 saat) ve (11 – 20 saat) – (21 – 30 saat) ve (21 – 30 saat) – (41 – 52 saat) olduğu görülmüştür. Buna göre haftada 1 ile 10 saat arasında internet kullananların (Ort.=7.52) umutsuzluk düzeyi, haftada 11 ile 20 saat (Ort.=5.5) ve 41 ile 52 saat aralığında internet kullananlara (Ort.=4.66) göre daha yüksektir. Bunun yanı sıra haftada 11 ile 21 saat arasında internet kullananların (Ort.5.5). 21 ile 30 saat arasında kullananlara (Ort.=8.82) göre umutsuzluk düzeyi daha düşüktür.

Tablo 31 Umutsuzluk Düzeyi İle İnterneti Haftalık Kullanım Süreleri İlişkisi

Haftalık Kullanım Süresi	N	Ort.	SS	F	P
1 – 10 saat	84	7.523	3.851	5.198	.001
11- 20 saat	60	5.500	3.886		
21 – 30 saat	29	8.827	4.053		
31 – 40 saat	6	7.666	4.633		
41 – 52 saat	9	4.666	.707		

Not= $p<.05^{*}$, $p<.01^{**}$,$p<.001^{***}$

3.1.7. Yaşam Doyumunu Yordayan Faktörler

Yaşlı kişilerde yaşam doyumunu yordayan faktörleri incelemek için demografik değişkenler tek tek denkleme dahil edilmiş daha sonraki basamakta anlamlı bulunanlar bir arada denkleme girmiştir. Bir sonraki aşamada katılımcıların internet kullanımına dair özellikleri tek tek denkleme dahil edilmiş ve yine anlamlı bulunanlar bir arada denkleme dahil edilmiştir. Buna göre; ilk olarak denkleme katılımcıların aylık gelir düzeyi girmiş [(β=.39,t(188)=5.84,p<.001,pr=.39)] ve varyansın % 15' ini karşılamıştır. Aylık gelir düzeyi ve yaşam doyumu arasında doğrusal pozitif bir ilişki vardır. Katılımcıların eğitim düzeyi ve yaşam doyumu arasında da doğrusal pozitif ilişki vardır [(β=.25,t(188)=3.52,p<.001,pr=.25)]. Eğitim düzeyi varyansın % 6' sını karşılamaktadır. Aylık gelir ve eğitim düzeyi birlikte denkleme dahil edildiğinde toplam varyansın % 17 'sini karşılamaktadır.

Katılımcıların internet kullanımına dair özelliklerden interneti toplam kullanım yılı, yaşam doyumu ile düşük düzeyde pozitif yönde ilişkilidir, haftalık internet kullanım süresi yaşam doyumu ile orta düzeyde pozitif ve sosyal paylaşım sitelerinde paylaşımda bulunulan kişi sayısının ise yaşam doyumu ile düşük düzeyde pozitif ilişkilidir. Bunu yanında internet üzerinden düzenli olarak görüşülen arkadaş sayısı denkleme tek başına dahil edildiğinde yaşam doyumu ile yüksek düzeyde pozitif ilişkili bulunmuştur [(β =.28,t(188)=4.06,p< .001,pr=.28)] ve toplam varyansın % 8' ini karşılamıştır.

Tablo 32 Yaşam Doyumunun Yordayıcıları

Yordanan değişken: Yaşam doyumu	F	Sd	T	R^2	β	pr
1. Basamak: Kontrol değişkenleri						
1. Aylık Gelir	34.11***	.417	3.84***	.15	.39	.39
2. Eğitim Düzeyi	12.39**	.282	3.52**	.06	.25	.25
2. Basamak: Yordayıcı değiken						
1. K.Y.K.	5.03*	.038	2.23*	.02	.16	.16
2. H. T. K.	7.76**	.381	2.78**	.04	.20	.20
3.T. P. B. K. S.	6.61*	.003	2.57*	.03	.18	.18
4. İ.Ü.D. İ. K.K.S.	16.50***	.017	4.06***	.08	.28	.28

Not= p<.05* , p<.01** ,p<.001***. K.Y.K.: Kaç Yıllık Kullanıcı, H. T. K.: Haftalık Toplam Kullanım, T. P. B. K. S.: Toplam Paylaşımda Bulunduğu Kişi Sayısı, İ.Ü.D. İ. K.K.S.: İnternet Üzerinden Düzenli İletişim Kurduğu Kişi Sayısı, ÇBASD: Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek, . G.Y.İ.: Geleceğe Yönelik İnançlar

3.1.8. Algılanan Sosyal Destek Boyutunu Yordayan Faktörler

İnternet kullanımına dair özelliklerin algılanan sosyal destek düzeyini yordayıp yordamadığını değerlendirmek amacıyla hiyerarşik regresyon analizi kullanılmıştır. Katılımcıların eğitim düzeyi ile algıladıkları sosyal destek, yüksek düzeyse pozitif ilişkili olduğu görülmüştür [(β=.37,t(188)=.34,p<.001,pr=.37)] ve katılımcıların eğitim düzeyi, algılanan sosyal desteğin arkadaş alt boyutunda toplam varyansın % 13' ünü karşılamıştır. Ayrıca katılımcıların aylık geliri ile algıladıkları sosyal desteğin orta düzeyde pozitif ilişkili olduğu ve varyansın % 5' ini karşıladığı görülmüştür.

Katılımcılara internet kullanımına dair; internette paylaşımda bulunduğu toplam arkadaş sayısı ve internet üzerinden düzenli olarak iletişim kurulan kişi sayısı gibi özellikler algılanan sosyal destek ile ilişkili değildir. Ancak kullanıcıların interneti toplam kullanım yılları; algılanan sosyal destek düzeyi ile yüksek düzeyde pozitif ilişkilidir (Tablo 32).

Tablo 33 Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Desteğin Yordayıcıları

Yordanan değişken: Algılanan sosyal destek	F	Sd	T	β	R^2	pr
1. Basamak: Kontrol değişkenleri						
1. Aylık Gelir	11.22**	1.37	3.15**	.23	05	.23
2. Eğitim Düzeyi	28.51***	.84	5.34***	.36	13	.36
2. Basamak: Yordayıcı değişken						
1. K.Y.K.	13.56***	.20	3.68***	.26	06	.26

Not: * p < .05, ** p < .01, *** p < .001, . K.Y.K.: Kaç Yıllık Kullanıcı,

3.1.9. Umutsuzluk Düzeyini Yordayan Faktörler

İnternet kullanımına dair özelliklerin umutsuzluk düzeyini yordayıp yordamadığını değerlendirmek amacıyla hiyerarşik regresyon analizi kullanılmıştır. Katılımcıların aylık gelir düzeyleri umutsuzluk düzeylerini orta düzeyde negatif ilişki vardır. Buna göre aylık gelir arttıkça umutsuzluk düzeyleri düşmektedir. Ayrıca katılımcıların eğitim durumları umutsuzluk düzeyleri ile yüksek düzeyde pozitif ilişkilidir. Buna göre eğitim seviyesi yükseldikçe kişilerin umutsuzluk düzeyleri de düşmektedir.

Tablo 34 Umutsuzluk Düzeyinin Yordayacıları

Yordanan değişken: Umutsuzluk	F	Sd	T	β	R^2	pr
1. Basamak: Kontrol değişkenleri						
1. Aylık Gelir	8.03**	.30	-2.83**	-.20	04	-.20
2. Eğitim Düzeyi	10.42**	.19	-3.72**	-.23	05	-.23
2. Basamak: Yordayıcı değişken						
1.T. P. B. K. S.	4.67*	.002	-2.16*	-.15	02	-.15
2. İ.Ü.D. İ. K.K.S.	6.31*	.01	-2.51*	-.18	03	-.18

Not: * p < .05, ** p < .01, *** p < .001, ., T. P. B. K. S.: Toplam Paylaşımda Bulunduğu Kişi Sayısı, İ.Ü.D. İ. K.K.S.: İnternet Üzerinden Düzenli İletişim Kurduğu Kişi Sayısı

Katılımcıların internet kullanımına dair; toplam paylaşımda bulunulan kişi sayısı ve internet üzerinden düzenli iletişim kurulan kişi sayısı kişilerin umutsuzluk düzeyleri düşük düzeyde negatif ilişkilidir. Buna göre toplam paylaşımda bulunulan kişi sayısı ve internet üzerinden düzenli iletişim kurulan kişi sayısı arttıkça umutsuzluk düzeyleri düşmektedir.

3.2. Yorumlar

Bu araştırmanın amacı yaşlı bireylerde internet kullanımı ile yaşam doyumu, algılanan sosyal destek ve umutsuzluk düzeyi ilişkisinin incelenmesidir. Bunun yanı sıra, internet kullanımının demografik özellikler açısından incelenmesi de amaçlanmıştır. Bu bölümde araştırmanın amacına yönelik gerçekleştirilen analizlerden elde edilen bulgular ilgili literatür çerçevesinde tartışılmaktadır.

3.2.1. İnternet Kullanımına İlişkin Betimsel Bulguların Yorumlanması

Yaşlıların internet kullanımına ilişkin çalışmalar incelendiğinde, yaşlıların toplam internet kullanım yıllarının büyük çoğunluğunun 5 yıldan az olduğu ifade edilmektedir (Abacı ve ark. 2012; Loipha, 2014; McMellon ve Schiffman, 2002). Bu çalışmada ise yaşlıların internet kullanım yılı ortalama 10.99'dur. İnternet kullanım süresi açısından çalışmalar arasında oluşan bu farkın, araştırmaların yapıldığı yıl farkı göz önüne alındığında tutarlı olduğu söylenebilir.

White ve arkadaşlarının (2002), gerçekleştirdiği çalışmada yaşlılar interneti haftada bir kullandıklarını ifade etmişlerdir. Loipa (2014), yaşlıların haftalık internet kullanım sürelerinin ortalama 3,5 saat olduğunu ortaya koymuştur. Bunun yanı sıra Iyer ve Eastman (2006) ise haftada ortalama 9 saat, Reisenwitz ve arkadaşları (2007) haftada 5 saat ve Grahame ve arkadaşları (2004) haftada ortalama 3 saat kullandıklarını gözlemlemiştir. Benzer bir araştırmada Lisitsa ve Bolotin (2015), 2003 yılında internet kullanan yaşlı kişilerin genel yaşlı nüfusuna oranı % 8 iken, 2012 yılına gelindiğinde bu oranın % 34'e çıktığını ortaya koymuştur. Bu çalışmada ise haftalık ortalama kullanım süresinin 14.54 saat olduğu görülmüştür. Çalışmadaki bu bulgu; yaşlılarda internet kullanımın her geçen yıl daha da arttığını göstermektedir.

Yaşlılar interneti kullanım amaçları açısından incelendiğinde; Loipa (2014) yaşlıların bilgi edinme, haberleri takip etme, sosyal etkileşim ve eğlence amacıyla

interneti kullandıklarını ortaya koymuştur. McMellon ve Schiffman (2002), sırasıyla arkadaşlarla e-posta alışverişi, internette gezinme anlamına gelen sörf yapma, bilgi edinme, hikaye okuma, çocuklarıyla e-posta alışverişi, mesajlaşma, iş, finansal aktiviteler, eğlence, sohbet odaları kullanımı, vitrin bakma, eğitim-araştırma ve fatura ödemek amacıyla interneti kullandıklarını bulgulamıştır. Bunun yanı sıra Abacı ve arkadaşlarının (2016) gerçekleştirdiği çalışma ise yaşlı kullanıcıların interneti, daha çok sosyal paylaşım sitesi kullanımı ve haber sitelerini takip etmek için kullandıklarını ortaya koymuştur. Bu çalışmada da benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Buna göre yaşlı kullanıcılar en çok sosyal paylaşım sitesi kullanmak, haberleri takip etmek, bilgi edinmek ve oyun oynamak için interneti kullanmaktadır. E-Devlet ve E-sağlık sitelerinin kullanımı, alışveriş siteleri kullanımı ve internet bankacılığı kullanımı ise oldukça düşüktür. Bunun nedeninin ise sayılan uygulamaların internette şifre üretmek ve siber güvenliğin sağlanması gibi ileri düzey internet becerisi gerektirmesi olduğu düşünülmektedir. Bu sonuç; Gongora ve arkadaşlarının (2016), yaşlıların ileri düzey internet becerisi gerektiren içerikleri kullanmakta zorlandıklarına ilişkin araştırma bulgusuyla birlikte değerlendirilebilir.. Ayrıca Lissitsa ve Bolotin (2015) internetten alışveriş yapmanın 65 yaş altı kullanıcılarda her geçen yıl arttığını ancak yaşlı kullanıcılarda dikkate değer bir artışın olmadığını ortaya koymuşlardır.

Yaşlılar sosyal medya platformu kullanım tercihleri açısından incelendiğinde ise, araştırmalar en çok Facebook'un tercih edildiğini göstermektedir (Becerikli, 2013; Tekedere, 2016; Zickuhr ve Madden, 2012). Bu çalışmada ise en çok kullanılan sosyal medya platformları Whatsapp, Facebook, İnstagram, Youtube ve Twitter olarak sıralanmıştır. Whatsapp uygulaması temelde internet üzerinden mesajlaşma sağlayan bir uygulamadır. Bu uygulamanın en çok tercih edilen platform olmasının nedeninin cep telefonu kullanımının internet kullanımından önceye dayanması dolayısıyla yaşlılarda mesajlaşma pratiğinin varlığı, uygulamanın son yıllarda gelen güncellemeler ile diğerlerine göre kullanımın çok daha kolay olması, sesli ve görüntülü iletişim imkanı sunması gibi özellikler olduğu düşünülmektedir. Bunun yanında Whatsapp'ın kullanıcıların aile, arkadaş, ilgi alanları ya da ortak geçmiş üzerine gruplar kurabildiği bir platform olmasının da yaşlılar tarafından tercih edilebilirliğini arttırdığı düşünülmektedir.

3.2.2. İnternet Kullanımı ve Demografik Özellikler İlişkisinin Yorumlanması

Bazı araştırmalar kadın ve erkek internet kullanıcılarının farklı kullanım tercihleri olduğunu ortaya koymaktadır (Karavidas ve ark., 2005; Koopman ve Reid, 2009; Loipa, 2014; Weiser, Gorard, Furlong ve Madden 2001). Ancak Thayer ve Ray (2006) cinsiyetin internet kullanım tercihlerinde farklılık yaratmadığını ifade etmiştir. Bu araştırma da ise her iki grupta sosyal paylaşım sitesi kullanımı ilk tercih olsa da kadınlarda sosyal paylaşım sitesi kullanımı oranı erkeklere göre daha fazladır. Bunun yanında bankacılık, bilgi edinmek, görüntülü iletişim ve oyun oynama oranları her iki grupta birbirine yakın olsa da erkekler kadınlara göre haber sitelerini takip etmek, e-devlet, e-sağlık uygulamalarından yararlanmak ve e-posta kullanımı gibi amçlar için interneti daha fazla kullanmaktadır. Bu durum kullanım amaçlarının cinsiyete göre farklılaştırdığını göstermektedir.

Loipa (2014) gerçekleştirdiği çalışmada yaşlı erkeklerin kadınlara göre interneti daha fazla süredir kullandıklarını gözlemlemişse de, bu araştırmada kaç yıldır internet kullandıkları, haftada kaç saat internette vakit geçirdikleri, internet üzerinden paylaşımda bulunduğu toplam kişi sayıları, internet üzerinden düzenli görüştükleri kişi sayılarının cinsiyete göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı görülmüştür.

Yaşlılarda internetin kullanım sıklığını ve tercihlerini belirleyen önemli faktörlerden birinin de yaş olduğu olarak görülmektedir. Çalışmalar yaşın artmasıyla birlikte internet kullanımın düştüğünü göstermektedir (Selwyn ve ark., 2003; White ve ark., 2002; Adams ve ark., 2005; Karavidas ve ark., 2005; Koopman ve Reid, 2009). Bu çalışmada ise haftalık kullanım saatleri, internet üzerinden paylaşımda bulunduğu kişi sayısı ve internet üzerinden düzenli olarak paylaşımda bulunduğu kişi sayılarının yaş ile ilişkili olmadığı gözlenmiştir. Buna karşın çalışma bulgularına göre interneti toplam kullanım yılları ile yaş arasında ilişki bulunmaktadır. Ayrıca yaşın artmasıyla birlikte interneti kullanım amaçlarının ve kullanılan sosyal paylaşım sitesi çeşitliliğinin de azaldığı gözlenmiştir. Bu bulgular internetin ülkemizde son 15 yılda yaygınlaştığı düşünüldüğünde, Gilly ve Zeihaml'ın (1985), yaşın artmasıyla birlikte yenilikleri kabulün düştüğü, teknolojiye yönelik olumsuz tutumun arttığı ve teknoloji kullanımının düştüğüne dair araştırma bulgularıyla örtüşmektedir.

Bir çok araştırma internet kullanımının gelir düzeyine göre farklılaştığını ortaya koymuştur (Charness ve Boot, 2009; Erikson ve ark., 2011; Mcmellon ve ark., 2012). Bu çalışma da benzer şekilde yüksek gelir düzeyine sahip kişilerin interneti düşük gelir düzeyine sahip kişilere göre daha uzun süredir kullandığını ortaya koymuştur. Bunun yanında sosyal paylaşım sitesi kullanımı açısında değerlendirildiğinde en yüksek kullanım oranının düşük gelir düzeyindeki gruplarda olduğu gözlenmiştir. Ayrıca en yüksek gelir düzeyindekilerin ilk olarak bilgi edinmek için interneti kullandığını gözlenmiştir. Buna karşın daha alt düzeydeki kullanıcıların tümü ise ilk sırada sosyal paylaşım sitesi kullanımını tercih etmişlerdir.

Eğitim düzeyi yüksek kişilerin hem sosyal paylaşım sitesi hem de kullanım amaçlarının çeşitliliği bakımından düşük eğitim düzeyindeki kişilerden olumlu yönde farklılaştığı gözlenmiştir.

Medeni durum açısından incelendiğinde yaşlı evlilerin sadece sosyal paylaşım sitesi kullanım çeşitliliği açısından bekarlardan önde olduğu gözlenmiştir. Ayrıca evliler daha çok Whatsapp kullanırken, bekarlar Facebook kullanmayı tercih etmektedir.

Çalışma bulgularına göre sosyal paylaşım sitesi kullanımı, eş ve çocuklarla birlikte yaşayanlarda kullanım çeşitliliği anlamında diğerlerine göre daha fazla olsa da kullanım amaçları incelendiğinde yalnız yaşayanlar, internette geçirdikleri zamanın çoğunu sosyal paylaşım sitesine ayırmakta bunun dışındaki amaçlar için diğer gruplara göre daha az internet kullanmaktadır.

3.2.3. İnternet Kullanımı ve Yaşam Doyumu İlişkisinin Yorumlanması

Alanyazında internet kullanımına dair farklı özellikler ile yaşam doyumu ilişkisini ortaya koyan çeşitli araştırmalar bulunmaktadır. Örneğin Dorin (2007), çevrimiçi eğitim platformlarına katılanlar ile yüz yüze eğitim alan grupları karşılaştırmış ve internet üzerinden eğitim çalışmalarına katılımın yaşam doyum düzeyini arttırdığını gözlemlemiştir. Benzer bir araştırmada Sleger ve arkadaşları da (2008) aynı sonuçlara ulaşmıştır. Buna karşın Karavidas ve arkadaşları (2005), bilgisayar kullanım bilgisi ile yaşam doyumu arasında negatif ilişki olduğunu gözlemlemiştir.

Stepanikova, Nie ve He'nin (2010) gerçekleştirdiği çalışma bulgularına göre ise internette harcanan zaman yaşam doyumunu negatif yönde yordamaktadır. Bu araştırmada ise interneti toplam kullanım yılı, haftalık kullanım süresi ve internet üzerinden paylaşımda bulunulan kişi sayısı, yaşam doyum düzeyi üzerinde düşük düzeyde pozitif etkili olsa da asıl etkinin internet üzerinden düzenli olarak görüşülen kişi sayısının olduğu gözlemlenmiştir. Kişi sayısının yaşam doyumunu düşük düzeyde olmakla birlikte pozitif yönde ve anlamlı düzeyde yordadığı gözlenmiştir. Diğer yandan, internet üzerinden düzenli olarak görüşülen kişi sayısının yaşam doyumunu daha güçlü bir biçimde yordadığı da söylenebilir.

2.3.4. İnternet Kullanımı ve Algılanan Sosyal Destek İlişkisinin Yorumlanması

İnternet ya da bilgisayar kullanımını konu alan pek çok araştırma, algılanan sosyal destek ile internet ve bilgisayar kullanımına bağlı çeşitli özelliklerin pozitif yönde ilişkili olduğunu ortaya koymuştur (Wagner, Hassanein ve Head, 2010). Buna ek olarak, Blit-Cohen ve Litwin (2004) çalışmalarında insanların evde bulunan bilgisayarın diğer insanlara ulaşmak için bir araç olarak algıladığını ve bunun onların sosyal ağlarını desteklediğini gözlemlemişlerdir. Bu çalışmada ise aileden, arkadaştan ve özel kişiden algılanan sosyal desteğin en önemli yordayıcısının internetin toplam kullanım yılı olduğu gözlenmiştir. Başka bir ifade ile insanların internetle tanışıklığı ne kadar eskiye dayanıyorsa algıladıkları sosyal destek düzeyi de o oranda artmaktadır. Bu bulgu internetin sunduğu diğer insanlarla iletişim imkanının sosyal destekaçısından katkı sağladığı biçiminde de yorumlanabilir. Erickson ve Johnson'ın (2011) gerçekleştirmiş olduğu çalışmada bunu destekler niteliktedir. Sözü edilen çalışmaya göre interneti iletişim amaçlı kullananlar, eğlence amaçlı kullananlara kıyasla sosyal desteği daha fazla hissettiklerini ifade etmişlerdir.

2.3.5. İnternet Kullanımı ve Umutsuzluk İlişkisinin Yorumlanması

Alanyazında internet kullanımı ve umutsuzluk ilişkisine dair çalışmalara rastlanmasa da umutsuzluğun doğrudan ilişkili olduğu depresyon ve yalnızlık gibi olgularla internet kullanımına dair özelliklerin ilişkisini ortaya koyan çalışmalar bulunmaktadır (Amichai-Hamburger ve Ben-Artzi, 2003; Şar, 2012; Blazun ve ark., 2012). Cotten ve arkadaşlarının (2014) çalışmaları internet kullanımı ve depresyon arasında negatif ilişkinin varlığını ortaya koymuştur. Cotten ve arkadaşları (2013) bir

başka çalışmalarında internet kullanım sıklığı ile yalnızlık arasında negatif ilişkinin varlığını ortaya koymuştur. Aynı çalışmada kişiler internet kullanımının sosyal izolasyonu azalttığını ifade etmişlerdir. Bu çalışmada ise internet kullanımına dair toplam paylaşımda bulunulan kişi sayısı ve internet üzerinden düzenli görüşülen kişi sayısının umutsuzluk düzeyi ile negatif yönde ilişkili olduğu görülmüştür. Bu bulgular internetin sunduğu iletişim imkanı açısından daha fazla insanla paylaşımda bulunmayı sağladığı ve kişilerin sosyal yönden izole olmasını engellediği, dolayısıyla kişilerin umutsuzluk düzeylerini düşürdüğü şeklinde yorumlanabilir.

BÖLÜM 4. SONUÇ

Bu araştırmanın temel amacı yaşlılarda internet kullanımının yaşam doyumu, algıladıkları sosyal destek ve umutsuzluk düzeyi ile ilişkisinin incelenmesidir. Bunun yanı sıra, internet kullanımının yaşlıların demografik özelliklerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek de amaçlanmıştır. Bu doğrultuda, ilgili literatür çerçevesinde yaşlıların internet kullanımını incelemek amacıyla; internet üzerinden düzenli olarak iletişim kurdukları kişi sayıları, haftalık internet kullanım süreleri, internet üzerinden paylaşımda bulundukları toplam kişi sayısı, kaç yıldır internet kullandıkları, interneti kullanım amaçları ve sosyal paylaşım sitesi tercihleri olmak üzere altı kriter belirlenmiştir. Bunlardan ilk dört tanesinin demografik değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığı ve yaşam doyumu, algıladıkları sosyal destek ve umutsuzluk düzeyleri ile ilişkisi incelenmiştir. Bunun yanında interneti kullanım amaçları ve sosyal paylaşım sitesi tercihlerinin ise dağılımın çeşitlilik göstermesi nedeniyle kategorize edilemediği için sadece demografik değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığı açısından incelenmiştir. Araştırmanın örneklemini İstanbul ilinde yaşamını sürdüren 65 yaş ve üzeri yaşlı bireyler oluşturmaktadır..

Bu araştırmaya dair dikkat çeken bulgu internet kullanımına ilişkin tüm değişkenlerin farklı düzeylerde olsa da yaşam doyumu ile pozitif yönde ilişkili olmasıdır.Özellikle, internet üzerinden düzenli olarak görüşülen kişi sayısının yaşam doyumu ile ilişkisinin çok daha güçlü olduğu gözlenmiştir. Buna ek olarak umutsuzluk da internet üzerinden düzenli olarak görüşülen kişi sayısı ve toplam paylaşımda bulunulan kişi sayısı ile negatif yönde ilişkili bulunmuştur. Bu bulgular interneti toplam kullanım yılı, paylaşımda bulunulan kişi sayısı, haftalık kullanım saati ve internet üzerinden düzenli olarak (her gün, iki günde bir, haftada bir gibi) görüşülen kişilerin varlığı ve sayısındaki artışın yaşam doyumunu yükselttiği ve kişilerin umutsuzluk düzeylerini düşürdüğünü göstermektedir. Diğer bir önemli sonuç ise algılanan sosyal desteğin kullanım yılı ile pozitif yönde ilişkili olmasıdır. Günümüzde internet kullanan kişilerin gelecekte de kullanıma devam edeceği ve her geçen yıl internet kullanıcılarının arttığı göz önüne alındığında zaman içinde internetin yaşlılar açısından sosyal destek için bir araç olacağı görülmektedir.

Özet olarak araştırma bulgularına göre internet kullanımının yaşam doyumu, algılanan sosyal destek ve umutsuzluk olguları üzerinde olumlu bir etkisi vardır. Bu kavramların yaşlıların gündelik hayatına ve ruh sağlığı alanına yaptığı katkılar düşünüldüğünde internete ulaşım ve kullanım konusunda desteklenmelerinin fayda sağlayacağı söylenebilir. Bu amaçla eğitimler düzenlenerek yaşlı insanların internet kullanım pratikleri geliştirilmelidir. İnternet kullanımına dair en önemli etkinin düzenli olarak görüşülen kişilerin varlığı ve sayısındaki artış olduğu düşünüldüğünde, yaşlıların sosyal paylaşım siteleri üzerinden ilgi alanlarına, ortak geçmişe ya da akraba ilişkilerine göre gruplara üye olmaları teşvik edilebilir ve bu konuda da halk eğitim merkezleri kanalıyla eğitimler verilebilir. Bunun yanında yaşlılar gündelik hayatlarını kolaylaştıracağı düşünülen e-devlet, e-sağlık ve bankacılık işlemleri (fatura ödeme, para transferi) gibi uygulamaları pek kullanmadıkları söylenebilir. Bu gibi uygulamaların kullanımı basitleştirilip verilecek eğitim içeriklerine dahil edilebilir. Bütün bunların yanında gerçekleştirilecek eğitim içeriklerini oluştururken, yaşlıların internet bağımlılığı ya da problemli internet kullanımı gibi risklerden korunması amacıyla bilinçlendirmeye yönelik öğelerin eklenmesi yararlı olacaktır..

Bu araştırmaya dair örrneklemin İstanbul ili ile sınırlı kalması araştırmanın sınırlılıklarından bir tanesiydi. Ayrıca uygulamanın yaşlı kişilerle olması hem beklenenin üzerinde veri kaybına hem de örneklemin homojen dağılmasını zorlaştırdı. Bu durum da demografik değişkenlere ilişkin güvenilir analizler için engel teşkil etti. Diğer bir sınırlılık ise yaşlılarda umutsuzluk ve internet kullanımı ilişkisine dair literatürün yetersiz oluşuydu. Bununla birlikte araştırmanın korelasyonel desenli bir araştırma olması, değişkenler arasında neden-sonuç ilişkisinin anlaşılmasına dair bir sınırlılık olarak karşımıza çıktı.

Bu konuda gelecek araştırmaların örneklemi Türkiye geneline yayması bulguların tutarlılığını ve güvenilirliğini arttıracağı düşünülmektedir. Ayrıca yaşlılarda internet kullanımı ve umutsuzluk ilişkisi üzerine gerçekleştirilecek çalışmalar da araştırmada sunulan verilere katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bunun yanında gerçekleştirilecek olan deneysel desenli çalışmalar değişkenler arasında neden-sonuç ilişkilerini daha iyi anlamamızı sağlayacaktır.

EK'LER

EK-1 Demografik Form

DEMOGRAFİK BİLGİ FORMU

Sayın Katılımcı,

Bu araştırma, internet kullanan bireylerin yaşam doyumu, umutsuzluk düzeyleri ve algıladıkları sosyal destek düzeylerini ve bunların birbiri ile ilişkilerini anlamaya yönelik yürütülen bir tez çalışması için yapılmaktadır. Lütfen soruları doğru okuduğunuzdan emin olduktan sonra size uygun olan seçeneği ilgili kutucuğa işaretleyiniz. Araştırma bilimsel bir nitelik taşıdığı için bilgiler gizli tutulacaktır. Katkılarınız için şimdiden teşekkür ederim.

Burak ŞAHİN

1. **Cinsiyetiniz**

Kadın ( ) Erkek ( )

2. **Doğum yılınızı yazınız:** .....
3. **Çalışma durumunuz**

Çalışıyor ( ) Emekli ( ) Emekli ve çalışıyor ( )

4. **Aylık Geliriniz**

0-2.500 TL ( )

2.500 TL -5.000 TL ( )

5.000 TL-10.000 TL ( )

10.000 TL Üzeri

5. Eğitim Durumunuz:

Okur-Yazar ( )

İlkokul Mezunu ( )

Ortaokul Mezunu ( )

Lise Mezunu ( )

Yüksekokul Mezunu ( )

Üniversite Mezunu ( )

Y.Lisans/Doktora ( )

6. Medeni Durumunuz

Evli ( )

Hiç Evlenmemiş bekar ( )

Boşanmış bekar ( )

Eş vefat etmiş bekar ( )

7. Yaşadığınız yer

Kendi evi ya da kiralık evde yalnız ( )

Kendi evi ya da kiralık evde eş ile birlikte ( )

Kendi evi ya da kiralık evde eş ve çocuklarla birlikte ( )

Kendi evi ya da kiralık evde bir akraba ile birlikte (Kardeş, anne, baba vs.) ( )

Kendi evi ya da kiralık evde yardımcı/bakıcı ile birlikte ( )

Başka bir evde (akraba, kendi çocuklarının yanında, tanıdık yanında vs.) ( )

Huzurevi/Yaşlı bakım evinde ( )

8. Son 2/3 yıl içerisinde uzun süreli tedavi gerektiren sağlık sorununuz oldu mu?

Evet ( ) Hayır ( )

9. Sürekli ilaç kullanımı ve doktor takibini gerektiren bir sağlık probleminiz var mı?

Evet ( ) Hayır ( )

10. Kaç yıldır internet kullanıyorsunuz?

..... (Lütfen belirtiniz).

11. Haftada ortalama kaç saatinizi internette geçiriyorsunuz?

.....(Lütfen belirtiniz).

12. İnterneti kullanım araçlarınız nelerdir? (Birden fazla şık işaretlenebilir).

Cep Telefonu ( )

Tablet ( )

Dizüstü bilgisayar ( )

Masaüstü bilgisayar ( )

13. Aşağıda internet kullanıma ilişkin belirli amaçlar sıralanmıştır. Her bir amacı kendi internet kullanımınız açısından değerlendiriniz. Eğer ifade edilen amaç doğrultusunda internet kullanıyorsanız "Evet" kutucuğunun altına haftada tahmini kaç saat olduğunu lütfen belirtiniz. Kullanmıyorsanız "Hayır" kutucuğunu işaretleyiniz.

	Hayır	Evet **(Haftada kaç saat)**
1. Sosyal paylaşım siteleri kullanımı (Sohbet, Resim, Video paylaşımı vs.)		
2. Haber sitelerini takip etmek		
3. İnternet üzerinden mesajlaşma uygulamaları kullanımı (Sohbet, Resim, video paylaşımı vs.)		
4. İnternet Bankacılığı kullanımı		
5. Oyun oynamak		
6. Alışveriş yapmak		
7. E-devlet uygulamalarından yararlanmak		
8. E-sağlık uygulamalarından yararlanmak		
9. Dizi/Film izlemek		
10. Bilgi edinmek		
11. Görüntülü sohbet imkanı sunan uygulamalar ile aile, arkadaş çevresi ile görüşmek		
12. E-posta göndermek/almak		

14. Sohbet etmek, resim/video paylaşmak gibi imkanlar sunan sosyal paylaşım sitelerini ya da mesajlaşma uygulamarını kullanıyorsanız kullanım sıklığına göre sıralayınız.

1)..... 4)..... 7).....

2)..... 5)..... 8).....

3)..... 6)..... 9).....

15. En sık kullandığınız sosyal paylaşım sitesinde kaç arkadaşınız var?

.....(Lütfen belirtiniz)

16. En sık kullandığınız sosyal paylaşım sitesinde kaç arkadaşınızla düzenli olarak internet üzerinden iletişim kuruyorsunuz?

.....(Lütfen belirtiniz)

Ek-2 Yaşam Doyumu Ölçeği

Aşağıda 5 cümle ve her bir cümlenin yanında da cevaplarınızı işaretlemeniz için 1'den 7'ye kadar rakamlar verilmiştir. Burada yer alan hiçbir ifadenin doğru veya yanlış cevabı yoktur. Her cümlede söylenenin sizin için ne kadar çok doğru olduğunu veya olmadığını belirtmek için o cümlenin yanındaki rakamlardan yalnız bir tanesini daire içine alarak işaretleyiniz. Bu şekilde 5 cümlenin her birine bir işaret koyarak cevaplarınızı veriniz.

		Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen katılmıyorum	Kararsızım	Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1	Hayatım birçok yönden idealimdekine yakın	1	2	3	4	5	6	7
2	Hayat şartlarım mükemmel	1	2	3	4	5	6	7
3	Hayatımdan memnunum.	1	2	3	4	5	6	7
4	Hayattan şimdiye kadar istediğim önemli şeyleri elde ettim	1	2	3	4	5	6	7
5	Eğer hayata yeniden başlasaydım hemen hemen hiçbir şeyi değiştirmezdim.	1	2	3	4	5	6	7

Ek 3. Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği

Aşağıda sıralanan 12 cümle ve her birinde de cevaplarınızı işaretlemeniz için 1 'den 7 ye kadar rakamlar verilmiştir. Her cümlede söylenenin sizin için ne kadar doğru olduğunu veya olmadığını belirtmek için o cümle altındaki rakamlardan yalnız bir tanesini daire içine alarak işaretleyiniz. Bu şekilde 12 cümlenin her birine bir işaret koyarak cevaplarınızı veriniz.

1.İhtiyacım olduğunda yanımda olan özel bir insan var.
Kesinlikle hayır 1 2 3 4 5 6 7 *Kesinlikle evet*

2.Sevinç ve kederlerimi paylaşabileceğim özel bir insan var.
Kesinlikle hayır 1 2 3 4 5 6 7 *Kesinlikle evet*

3.Ailem bana gerçekten yardımcı olmaya çalışır.
Kesinlikle hayır 1 2 3 4 5 6 7 *Kesinlikle evet*

4. İhtiyacım olan duygusal yardımı ve desteği ailemden alırım.
Kesinlikle hayır 1 2 3 4 5 6 7 *Kesinlikle evet*

5. Beni gerçekten rahatlatan özel bir insan var.
Kesinlikle hayır 1 2 3 4 5 6 7 *Kesinlikle evet*

6. Arkadaşlarım bana gerçekten yardımcı olmaya çalışırlar.
Kesinlikle hayır 1 2 3 4 5 6 7 *Kesinlikle evet*

7. İşler kötü gittiğinde arkadaşlarıma güvenebilirim.
Kesinlikle hayır 1 2 3 4 5 6 7 *Kesinlikle evet*

8. Sorunlarımı ailemle konuşabilirim.
Kesinlikle hayır 1 2 3 4 5 6 7 *Kesinlikle evet*

9. Sevinç ve kederlerimi paylaşabileceğim arkadaşlarım var.
Kesinlikle hayır 1 2 3 4 5 6 7 *Kesinlikle evet*

10. Yaşamımda duygularıma önem veren özel bir insan var.
Kesinlikle hayır 1 2 3 4 5 6 7 *Kesinlikle evet*

11.Kararlarımı vermemde ailem bana yardımcı olmaya isteklidir.
Kesinlikle hayır 1 2 3 4 5 6 7 *Kesinlikle evet*

12. Sorunlarımı arkadaşlarımla konuşabilirim.
Kesinlikle hayır 1 2 3 4 5 6 7 *Kesinlikle evet*

Ek4. Beck Umutsuzluk Ölçeği

Aşağıda geleceğe ait düşünceleri ifade eden bazı cümleler verilmiştir. Lütfen Her bir ifadeyi okuyarak, bunların size ne kadar uygun olduğuna karar veriniz. Size uygun olanlar için "Evet", uygun olmayanlar için ise "Hayır" sütununun altındaki kutuyu ( ) işaretleyiniz.

	EVET	HAYIR
1. Geleceğe umut ve coşku ile bakıyorum.		
2. Kendim ile ilgili şeyleri düzeltemediğime göre çabalamayı bıraksam iyi olur		
3. İşler kötüye giderken bile her şeyin hep böyle kalmayacağını bilmek beni rahatlatıyor.		
4. Gelecek on yıl içinde hayatımın nasıl olacağını hayal bile edemiyorum.		
5. Yapmayı en çok istediğim şeyleri gerçekleştirmek için yeterli zamanım var.		
6. Benim için çok önemli konularda ileride başarılı olacağımı umuyorum		
7. Geleceğimi karanlık görüyorum		
8. Dünya nimetlerinden sıradan bir insandan daha çok yararlanacağımı umuyorum		
9. İyi fırsatlar yakalayamıyorum. Gelecekte yakalayacağıma inanmam için de hiçbir neden yok		
10. Geçmiş deneyimlerim beni geleceğe iyi hazırladı		
11. Gelecek, benim için hoş şeylerden çok tatsızlıklarla dolu görünüyor		
12. Gerçekten özlediğim şeylere kavuşabileceğimi ummuyorum		
13. Geleceğe baktığımda şimdikine oranla daha mutlu olacağımı umuyorum		
14. İşler bir türlü benim istediğim gibi gitmiyor		
15. Geleceğe büyük inancım var		
16. Arzu ettiğim şeyleri elde edemediğime göre birşeyler istemek aptallık olur		
17. Gelecekte gerçek doyuma ulaşmam olanaksız gibi		
18. Gelecek bana bulanık ve belirsiz görünüyor		
19. Kötü günlerden çok, iyi günler bekliyorum		
20. İstediğim her şeyi elde etmek için çaba göstermenin gerçekten yararı yok, nasıl olsa onu elde edemeyeceğim		

Ek 5. Etik Kurul Kararı

T.C.
MALTEPE ÜNİVERSİTESİ
ETİK KURUL KARARI

Toplantı Tarihi: 08/12/2017
Toplantı Karar Sayısı: 2017/116

Sosyal Bilimler Enstitüsünün Psikoloji Anabilim Dalı, Psikoloji (Gelişim Psikolojisi) Programı Tezli Yüksek Lisans öğrencilerinden Burak ŞAHİN tarafından gönderilen "Yaşlı Bireylerde İnternet Kullanımı ile Yaşam Doyumu, Algılanan Sosyal Destek Ve Umutsuzluk Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" konulu tez önerisi ve ölçekleri 08/12/2017 tarihinde incelenerek T.C. Maltepe Üniversitesi Etik Kurulu Yönergesinin 6. maddesinde yazılı; **"bilimsel disipline bağlılık, yaşama saygı, zarar vermeme, olası zarar ve riskler konusunda tüm ilgilileri bilgilendirme, insan ve topluma sorumluluk"** gibi ilkelere uygun olduğuna; yayına temel oluşturan araştırmanın tasarım, planlama ve yürütülme aşamalarında katkıda bulunanlara yer verilmesi, eksiksiz ve doğru kaynak gösterilmesi, gereken biçim ve doğrulukta atıflarda bulunulması kaydıyla yapılmasının etik olarak uygun olduğuna; toplantıya katılan üyelerin oybirliği ile karar verilmiştir.

Prof. Dr. Belma AKŞİT
Etik Kurulu Başkanı

Prof. Dr. Necla ÖZTÜRK
Üye

Prof. Dr. Nurgün OKTİK
Üye

Prof. Dr. Hacer KARANİSOĞLU
Üye

Prof. Dr. Nermin ÇELEN
Üye

Prof. Dr. Durmuş GÜNAY
Üye

Prof. Dr. Ahmet Zafer ÖZTEK
Üye (Katılmadı)

Ek 6. Bilgilendirilmiş Onam Formu

/ /20...

BİLGİLENDİRİLMİŞ ONAM FORMU

LÜTFEN BU DÖKÜMANI DİKKATLİCE OKUMAK İÇİN ZAMAN AYIRINIZ

Sizi Burak ŞAHİN tarafından yürütülen "Yaşlı bireylerde internet kullanımı ile yaşam doyumu, algılanan sosyal destek ve umutsuzluk düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi" başlıklı **araştırmaya** davet ediyoruz. Bu araştırmaya katılıp katılmama kararını vermeden önce, araştırmanın neden ve nasıl yapılacağını bilmeniz gerekmektedir. Bu nedenle bu formun okunup anlaşılması büyük önem taşımaktadır. Eğer anlayamadığınız ve sizin için açık olmayan şeyler varsa, ya da daha fazla bilgi isterseniz bize sorunuz.

Bu çalışmaya katılmak tamamen **gönüllülük** esasına dayanmaktadır. Çalışmaya **katılmama** veya katıldıktan sonra herhangi bir anda çalışmadan **çıkma** hakkında sahipsiniz. **Çalışmayı yanıtlamanız, araştırmaya katılım için onam verdiğiniz** biçiminde yorumlanacaktır. Size verilen **formlardaki** soruları yanıtlarken kimsenin baskısı veya telkini altında olmayın. Bu formlardan elde edilecek bilgiler tamamen araştırma amacı ile kullanılacaktır.

1. **Araştırmayla İlgili Bilgiler:**
   a. Araştırmanın Amacı: Bu çalışmada; yaşlılarda internet kullanımı ile yaşam doyum, umutsuzluk ve algılanan sosyal destek gibi değişkenler arasındaki ilişkilerin belirlenmesi amaçlanmaktadır. Çalışmada ayrıca yaşlılarda internet kullanımı ile yaş, cinsiyet, eğitim durumu ve medeni hal gibi sosyodemografik özellikler ilişkisi de anlaşılmaya çalışılacaktır.
   b. Araştırmanın İçeriği: Bu çalışma Yaşlı bireylerin internet kullanımı ve buna bağlı olarak yaşam doyumu, umutsuzluk ve algıladıkları sosyal destek düzeylerini anlamaya yöneliktir. Dolayısıyla araştırmanın içeriğini bu betimsel bulgulara ulaşmak amacıyla oluşturulan demografik form ve literatürde daha önceki çalışmalarda da kullanılmış olan ölçekler oluşturmaktadır.
   c. Araştırmanın Nedeni: ☐ Bilimsel araştırma X Tez çalışması

2. Çalışmaya Katılım Onayı:

Yukarıda yer alan ve araştırmadan önce katılımcıya/gönüllüye verilmesi gereken bilgileri okudum ve katılmam istenen çalışmanın kapsamını ve amacını, gönüllü olarak üzerime düşen sorumlulukları tamamen anladım. **Çalışma hakkında yazılı ve sözlü açıklama aşağıda adı belirtilen araştırmacı tarafından yapıldı, soru sorma ve tartışma imkanı buldum ve tatmin edici yanıtlar aldım. Bana, çalışmanın muhtemel riskleri ve faydaları sözlü olarak da anlatıldı.** Bu çalışmayı istediğim zaman ve herhangi bir neden belirtmek zorunda kalmadan bırakabileceğimi ve bıraktığım takdirde herhangi bir olumsuzluk ile karşılaşmayacağımı anladım.

Bu koşullarda söz konusu araştırmaya kendi isteğimle, hiçbir baskı ve zorlama olmaksızın katılmayı kabul ediyorum.

Katılımcının (Kendi el yazısı ile)
İmzası:

Not: *Bu form, iki nüsha halinde düzenlenir. Bu nüshalardan biri imza karşılığında gönüllü kişiye verilir, diğeri araştırmacı tarafından saklanır.*

KAYNAKÇA

Abacı, R., Kazaz, N., Başa, B. (2013). The Internet Addiction Of Kosovo And Turkey Elderly People. *Procedia-Social and Behavioral Sciences,* 103, 1104-1117. Doi:10.1016/j.sbspro.2013.10.438

Akandere, M. (2007). Huzurevinde Kalan Yaşlılarda Fiziksel Aktivitelerin Yaşam Doyum Düzeylerine Etkisi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (18), 1-9.

Aközer, M., Nuhrat, C., Say, Ş. (2011). Türkiye'de Yaşlılık Dönemine İlişkin Beklentiler Araştırması. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 27(27).

Aksüllü N, Doğan S (2004) Huzurevinde Ve Evde Yaşayan Yaşlılarda Algılanan Sosyal Destek Etkenleri İle Depresyon Arasındaki İlişki. *Anadolu Psikiyatri Dergisi* 5: 76-84.

Altay B, Aydın Avcı İ (2009) Samsun Alanlı Köyünde Yaşayan Yaşlılarda Aileden Algılanan Sosyal Destek İle Depresif Belirti Yaşama Sıklığı Arasındaki İlişki. *Türk Silahlı Kuvvetleri Koruyucu Hekimlik Bülteni* 8(1): 139-46.

Altıparmak, S. (2009). Huzurevinde Yaşayan Yaşlı Bireylerin Yaşam Doyumu, Sosyal Destek Düzeyleri Ve Etkileyen Faktörler. *Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Tıp Dergisi*, 23(3), 159-164.

Amichai-Hamburger, Y. ve Ben-Artzi, E. (2003). Loneliness and Internet Use. *Computers in human behavior*, 19(1)

Annak, B. B. (2005). *Sosyal Destek, Sosyal Ağ, Yaşam Kalitesi Ve Yaşam Doyumu: Duygu-Durum ve Anksiyete Bozukluğu Tanısı Alan Kişiler ve Düzenli Hemodiyaliz Tedavisi Gören Hastalar Açısından Bir Karşılaştırma*, (Yüksek Lisans Tezi), Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.

Aquino, J. A., Russell, D. W., Cutrona, C. E., Altmaier, E. M. (1996). Employment Status, Social Support, And Life Satisfaction Among The Elderly. *Journal of Counseling Psychology*, 43(4), 480.

Arslan C (2009) Anger, Self-Esteem, And Perceived Social Support İn Adolescence. *Social Behavior and Personality* 37(4): 555-64.

Arslantaş, H., Adana, F., Fadime, Kaya., Turan, D. (2010). Yatan Hastalarda Umutsuzluk ve Sosyal Destek Düzeyi ve Bunları Etkileyen Faktörler. *Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi,* 18(2), 87-97.

Aydın, İ., İşleyen, S. (2004). Huzurevinde Kalan Yaşlıların Geleceğe Yönelik Beklentilerinin Umutsuzluk Düzeylerine Etkisi. *Journal of Anatolia Nursing and Health Sciences,* 7(3). s. 12-13

Aydıner Boylu A, Hazer O (2012) Yaşlılarda Algılanan Sosyal Destek Üzerinde Etkili Olan Faktörlerin İncelenmesi. *Toplum ve Sosyal Hizmet* 23(1), 39-48.

Baran, A. G. (2008) Yaşlılıkta Sosyalizasyon Ve Yasam Kalitesi, *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi,* 2008 (2): 86-97

Bayramova, N., Karadakovan, A. (2004). Kronik Hastalığı Olan Bireylerin Umutsuzluk Durumlarının İncelenmesi. *Journal of Anatolia Nursing and Health Sciences,* 7(2). s. 22

Becerikli, S. Y. (2013). Kuşaklararası İletişim Açısından Yeni İletişim Teknolojilerinin Kullanımı: İleri Yaş Grubu Üzerine Bir Değerlendirme. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi| Istanbul University Faculty of Communication Journal*, (44), 19-31.

Beck, A. T. (1963). Thinking And Depression: I. Idiosyncratic Content And Cognitive Distortions. *Archives of general psychiatry*, 9(4), 324-333.

Bilgi Toplumu İstatistikleri 2004-2016, (2017, Temmuz) Türkiye İstatistik Kurumu Haber Bülteni (2016) Erişim Adresi: http://www.tuik.gov.tr/PreIstatistikTablo.do?istab_id=1615

Blažun, H., Saranto, K., Rissanen, S. (2012). Impact Of Computer Training Courses On Reduction Of Loneliness Of Older People İn Finland And Slovenia. *Computers in Human Behavior,* 28(4), 1202-1212.

Blit-Cohen, E. ve Litwin, H. (2004). Elder Participation İn Cyberspace: A Qualitative Analysis Of Israeli Retirees. *Journal of Aging Studies*, 18(4), 396

Cotten, S. R., Ford, G., Ford, S., & Hale, T. M. (2014). Internet Use And Depression Among Retired Older Adults İn The United States: A Longitudinal Analysis. *Journals of Gerontology Series B: Psychological Sciences and Social Sciences,* 69(5), 763-771.

Çetinkaya, E. (2011). *Emekli Bireylerde Yaşam Doyumunun Yordayıcıları Olarak Sosyal Destek ve Öz-yeterlilik.* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Danış, M. Z. (2009). Türkiye'de Yaşlı Nüfusun Yalnızlık ve Yoksulluk Durumları ve Sosyal Hizmet Uygulamaları Açısından Bazı Çıkarımlar. *Journal of Society & Social Work,* 20(1). 52-53

Daniel, S. S., Goldston, D. B. (2012). Hopelessness And Lack Of Connectedness To Others As Risk Factors For Suicidal Behavior Across The Lifespan: Implications For Cognitive-Behavioral Treatment. *Cognitive and Behavioral Practice,* 19(2), 288-300.

Diener, E. D., Emmons, R. A., Larsen, R. J., Griffin, S. (1985). The Satisfaction With Life Scale. *Journal of personality assessment*, 49(1), 71-75.

Digital in 2017 Global Overview (2017, 17 Mayıs) Erişim Adresi: https://wearesocial.com/special-reports/digital-in-2017-global-overview

Doğum İstatistikleri, 2017 (2018, Mayıs) Türkiye İstatistik Kurumu Haber Bülteni, 27588. Erişim adresi: http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=27588

Dorin, M. (2007). Online Education Of Older Adults And İts Relation To Life Satisfaction. *Educational Gerontology,* 33(2), 127-143.

Durak, A., Palabıyıkoğlu, R.(1994). Beck Umutsuzluk Ölçeği'nin Geçerlik Çalışması. *Kriz Dergisi,* 2(2), 311-319.

Ekici, S. K. ve Gümüş, Ö. (2016). Yaşlılıkta Teknolojinin Kullanımı. *Ege Tıp Dergisi,* 55.

Eldeleklioğlu J. (2006) Üniversite Öğrencilerinin Algıladıkları Sosyal Destek İle Depresyon Ve Kaygı Düzeyleri Arasındaki İlişki. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri* 6(3): 727-52.

Elkin, N. (2016). Bir Aile Sağlığı Merkezine Başvuran Yaşlı Bireylerde Depresyon Sıklığı ve Yaşam Doyumunun Değerlendirilmesi. *Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi,* 9(1), 09-21.

Ellis, R. D., Allaire, J. C. (1999). Modeling Computer İnterest İn Older Adults: The Role Of Age, Education, Computer Knowledge, and Computer Anxiety. *Human Factors,* 41(3), 345-355.

Erickson, J. ve Johnson, G. M. (2011). Internet Use And Psychological Wellness During Late Adulthood. *Canadian Journal on Aging/la Revue canadienne du vieillissement,* 30(2), 204

Erkan Ö. (2015) *İstanbul İli Sınırlarında Hizmet Veren Özel Huzurevlerinde Kalan Yaşlılarda Depresyon, Anksiyete, Somatizasyon, Yaşam Kalitesi Ve Algılanan Sosyal Destek Düzeyinin Huzurevinde Kalmayan Bir Grup Yaşlı İle Karşılaştırılması , (*Yayınlanmamış yüksek Lisans Tezi) Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, İzmir

Erol, S., Sezer, A., Şişman, F. N. Ve Öztürk, S. (2016). Yaşlılarda Yalnızlık Algısı ve Yaşam Doyumu. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi,* 5(3), 60-69.

Fry, P. S. (1984). Development Of A Geriatric Scale Of Hopelessness: Implications For Counseling And İntervention With The Depressed Elderly. *Journal of Counseling Psychology,* 31(3), 322.

Geçtan, E. (2005). Psikanaliz ve Sonrası (11. baskı). *İstanbul: Metis Yayınları*.

Görgün Baran, Aylin (2008), "Yaşlılıkta Sosyalizasyon Ve Yaşam Kalitesi". *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi, Yaşlı Sorunlarını Araştırma Derneği Yayınları*, 2, s. 86-97.

Grahame, M., Laberge, J., Scialfa, C. T. (2004). Age Differences İn Search Of Web Pages: The Effects Of Link Size, Link Number, And Clutter. *Human Factors*, 46(3), 385-398.

Güleç, M. ve Tekbaş, Ö.F. (1997). Sağlık Perspektifinden Yaşlılık. *Türkiye Klinikleri TıpBilimleri Dergisi*, 17 (6), 369-378.

Hogeboom, D. L., McDermott, R. J., Perrin, K. M., Osman, H. ve Bell-Ellison, B. A. (2010). Internet Use And Social Networking Among Middle Aged And Older Adults. *Educational Gerontology*, 36(2), 93-111.

House, J. S. (1981). Addison-Wesley Series On Occupat~ Onal Stress: Work Stress And Social Support.

House, J. S. (1981). Work Stress And Social Support. Reading, MA: Addison-Wesley.

House, J. S., Umberson, D., Landis, K. R. (1988). Structures and Processes of Social Support. *Annual Review of Sociology*, 14(1), 293–318.

Ilgar, L., Ilgar, Ş. (2007). Yaşlılık Dönemi ve Yaşlının Gelişim Görevleri. *Hasan Âli Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi,* 4(1).

İçli, G . (2008). Yaşlılar ve Yetişkin Çocuklar. *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi*, 1 (1), 29-38. Retrieved from http://dergipark.gov.tr/yasad/issue/21799/234269

İlhan, N., Soydan M., Batmaz M., Özdilli K., Gürak H. ve Yıldız G. (2007). Yaşlılarda Üretken Olmanın Umutsuzluk Düzeyine Etkisi. *Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi*, 15(58).

İstatistiklerle Yaşlılar, 2017 (2018, Mart) Türkiye İstatistik Kurumu Haber Bülteni, 27565. Erişim adresi: http://tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=27595

Kahraman, S., Zincir, H., Erten, Z. K., Özkan, F. (2011). Bir Huzurevinde Yaşlı Kadın ve Erkeğin Ayrı Yaşamasının Onların Yalnızlık ve Yaşam Doyumuna Etkisi. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 14(2). 14-15

Kapıkıran, Ş. (2016). Yaşlılarda Yalnızlık ile Yaşam Doyumu Arasındaki İlişki: Sosyal Desteğin Aracılık Rolünün Sınanması. *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi*, 9(1).

Karatekin, H. (2013*). Benlik Yapılarına Göre Başa Çıkma Stratejileri ve Yaşam Doyumunun İncelenmesi.* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Karavidas, M., Lim, N. K. ve Katsikas, S. L. (2005). The Effects Of Computers On Older Adult Users. *Computers in human behavior*, 21(5), 697-711.

Kılıç, D., Türkoğlu, N., Adıbelli, D., Armut, S. (2016). Geriatrik Yaş Grubundaki Kişilerin Yaşam Doyumu Ve Yaşam Tutum Profilleri Arasındaki İlişki. *Cumhuriyet Hemşirelik Dergisi,* 5(1), 1-8.

Konak A., Çiğdem T. (2005) Yaşlılık Olgusu: Sivas Huzurevi Örneği, *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergi*si 29 (1), 23-63

Koopman-Boyden, P. G., Reid, S. L. (2009). Internet/E-Mail Usage And Well-Being Among 65–84 Year Olds İn New Zealand: Policy İmplications. *Educational Gerontology*, 35(11), 990-1007.

Köker, S. (1991). *Normal ve Sorunlu Ergenlerin Yaşam Doyumu Düzeyinin Karşılaştırılması.*(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Lee, H. S. ve Kim, C. (2016). Structural Equation Modeling To Assess Discrimination, Stress, Social Support, And Depression Among The Elderly *Women İn South Korea. Asian nursing research*, 10(3), 182-188.

Lissitsa, S., Chachashvili-Bolotin, S. (2016). Life Satisfaction İn The İnternet Age–Changes İn The Past Decade. *Computers in Human Behavior*, 54, 197-206.

Liu, L. J., Guo, Q. (2008). Life Satisfaction İn A Sample Of Empty-Nest Elderly: A Survey İn The Rural Area Of A Mountainous County İn China. *Quality Of Life Research*, 17(6), 823-830.

Loipha, S. (2014). Thai Elderly Behavior of Internet Use. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 147, 104-110.

Lynch W.F. (1965) Images of Hope: Imagination as Healer of the Hopeless. Helicon, Baltimore.

M'hiri, K., Costanza, A., Khazaal, Y., Zullino, D. F. ve Achab, S. (2015). Problematic internet use in older adults, a critical review of the literature. *Journal of Addiction Research & Therapy*, *6*(04).

Mandıracıoğlu, A. (2010). Dünyada ve Türkiye'de Yaşlıların Demografik Özellikleri. *Ege Tıp Dergisi,* 49(10).

Markides, K. S., Martin, H. W. (1979). A Causal Model Of Life Satisfaction Among The Elderly. *Journal of gerontology*, 34(1), 86-93.

McMellon, C. A., Schiffman, L. G. (2002). Cybersenior Empowerment: How Some Older İndividuals Are Taking Control Of Their Lives. *Journal of Applied Gerontology*, 21(2), 157-175.

Mellor, D., Firth, L. ve Moore, K. (2008). Can The İnternet İmprove The Well-Being Of The Elderly?. *Ageing international*, 32(1), 25-42.

Neugarten, B. L., Havighurst, R. J., Tobin, S. S. (19161). The Measurement Of Life Satisfaction. *Journal of Gerontology*, 16, 134-143.

Onur, B. (1995). Gelişim psikolojisi. İmge Kitabevi, Ankara, 152.

Öner, F.S. (2014). *Huzurevinde Kalan Yaşlı Bireylerde Yaşam Doyumunu Etkileyen Faktörler.* (Yüksek Lisans Tezi) İstanbul Bilim Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Öz, F. (2002). Yaşamın Son Evresi: Yaşlılık Psikososyal Açıdan Gözden Geçirme. *Kriz dergisi,* 10(2), 17-28.

Özben Ş. (2008) Yaşlılarda Umutsuzluk. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi* 2008;23:136–51.

Özkan, Y. ve Purutçuoğlu, E. (2010). Yaşlılıkta Teknolojik Yeniliklerin Kabulünü Etkileyen Sosyalizasyon Süreci. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 23(23).

Öztürk H, Nazik Sevindik F, Yaman SÇ (2006) Öğrencilerde Yalnızlık ve Sosyal Destek İle Bunlara Etki Eden Faktörlerin İncelenmesi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler*

Padilla-Góngora, D., López-Liria, R., del Pilar Díaz-López, M., Aguilar-Parra, J. M., Vargas-Muñoz, M. E., ve Rocamora-Pérez, P. (2017). Habits of the Elderly Regarding Access to the New Information and Communication Technologies. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 237, 1412-1417.

Pınar, Ş. E., Demirel, G. (2016). Huzurevinde Yaşayan Orta Yaş ve Yaşlı Bireylerde Günlük Yaşam Aktiviteleri, Öz-Bakım Gücü Ve Yaşam Doyumunun İncelenmesi. *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi,* 9(1).

Reisenwitz, T., Iyer, R., Kuhlmeier, D. B., Eastman, J. K. (2007). The Elderly's İnternet Usage: An Updated Look. *Journal of Consumer Marketing*, 24(7) 411.

Rol, S , Sezer, A , Şişman, F , Öztürk, S . (2016). Yaşlılarda Yalnızlık Algısı ve Yaşam Doyumu. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 5 (3), 60-69. Retrieved from http://dergipark.gov.tr/gumussagbil/issue/23823/253790

Ron, P. (2004). Depression, Hopelessness, And Suicidal İdeation Among The Elderly: A Comparison Between Men and Women Living İn Nursing Homes and İn The Community. *Journal of Gerontological Social Work*, 43(2-3), 97-116.

Ron, P. (2004). Depression, Hopelessness, And Suicidal İdeation Among The Elderly: A Comparison Between Men and Women Living İn Nursing Homes And İn The Community. *Journal of Gerontological Social Work*, 43(2-3), 97-116.

Seber G (1991) Beck Umutsuzluk Ölçeğinin Geçerliği ve Güvenirliği Üzerine Bir Çalışma Anadolu Üniversitesi Tıp Fakültesi, Psikiyatrı Anabilim Dalı Doçentlik Tezi, Eskişehir

Seber, G., Dilbaz, N., Kaptanoğlu, C., Tekin, D. (1993). Umutsuzluk Ölçeği: Geçerlilik ve Güvenirliği. *Kriz Dergisi*, 1(3), 139-142.

Shapira, N., Barak, A., Gal, I. (2007). Promoting Older Adults' Well-Being Through Internet Training and Use. *Aging&Mental Health* 212-213

Slegers, K., Van Boxtel, M. P., & Jolles, J. (2008). Effects Of Computer Training And Internet Usage On The Well-Being And Quality Of Life Of Older Adults: A Randomized, Controlled Study. *The journals of gerontology series B: Psychological sciences and social sciences*, 63(3), P176-P184.

Smith, N. R., Kielhofner, G., Watts, J. H. (1986). The Relationships Between Volition, Activity Pattern, and Life Satisfaction İn The Elderly. *American Journal of Occupational Therapy*, 40(4), 278-283.

Softa, H. K., Bayraktar, T., Uğuz, C. (2016). Yaşlı Bireylerin Algılanan Sosyal Destek Sistemleri, Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışları ve Etkileyen Faktörler. *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi*, 9(1).

Softa, H. K., Karaahmetoğlu, G. U., Erdoğan, O., Yavuz, S. (2015). Yaşlılarda Yaşam Doyumunu Etkileyen Bazı Faktörlerin İncelenmesi. *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi*, 8(1).

Softa, H. K., Öztürk, A., Dindaş, İ., Göçmen, M. (2015). Kastamonu 1no'lu Aile Sağlığı Merkezine Başvuran Yaşlıların Yalnızlık Düzeyini Etkileyen Bazı Faktörlerin İncelenmesi. *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi*, 8(2).

Sullivan, M. D. (2003). Hope And Hopelessness At The End Of Life. *The American Journal of Geriatric Psychiatry*, 11(4), 393-405.

Şar, A. H., Göktürk, G. Y., Tura, G., Kazaz, N. (2012). Is The Internet Use An Effective Method To Cope With Elderly Loneliness And Decrease Loneliness Symptom?. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 55, 1053-1059.

Şener, A. (2009). Yaşlılık, Yaşam Doyumu ve Boş Zaman Faaliyetleri. *Hacettepe Üniversitesi Sosyolojik Araştırmalar E-dergisi*, 1-18.

Tambağ, H. (2013). Yaşlılarda Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışları ve Yaşam Doyumu. *Mustafa Kemal Üniversitesi Tıp Dergisi*, 4(16).

Tekedere, H., Arpacı, F. (2016). Orta Yaş ve Yaşlı Bireylerin İnternet Ve Sosyal Medyaya Yönelik Görüşleri. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (2), 377-392.

Türkiye İstatistik Kurumu. (2017). Temel Doğurganlık Göstergeleri.*Türkiye İstatistik Kurumu Haber Bülteni*. Erişim Adresi: http://www.tuik.gov.tr/PreIstatistikTablo.do?istab_id=1592 , Son Erişim: 2018, Temmuz.

Turan, E. (2008). Özel Gruplarda İntihar: Yaşlı İntiharları. *Turkiye Klinikleri Journal of Psychiatry Special Topics*, 1(3), 34-39.

Ünalan, D., Gocer, S., Basturk, M., Baydur, H. ve Ozturk, A. (2015). Coincidence Of Low Social Support And High Depressive Score On Quality Of Life İn Elderly. *European Geriatric Medicine*, 6(4), 319-324.

Wagner, N., Hassanein, K. ve Head, M. (2010). Computer Use By Older Adults: A Multi-Discibplinary Review. *Computers in human behavior*, 26(5), 870-882.

Weiser, E. B. (2001). The Functions Of Internet Use And Their Social And Psychological Consequences. *CyberPsychology & behavior*, 4(6), 723-743.

White, H., McConnell, E., Clipp, E., Branch, L. G., Sloane, R., Pieper, C., ve Box, T. L. (2002). A randomized controlled trial of the psychosocial impact of providing internet training and access to older adults. *Aging & mental health*, 6(3), 213-221.

Whitty, M. T. ve McLaughlin, D. (2007). Online Recreation: The Relationship Between Loneliness, Internet Self-Efficacy And The Use Of The Internet For Entertainment Purposes. *Computers in Human Behavior,* 23(3), 1435-1446.

WHO (1984) The Uses Of Epidemiology İn The Study Of The Elderly. WHO, Technical Reports Series 706, Geneva:8-9.

Wright, K. (2000). Computer-Mediated Social Support, Older Adults, And Coping. *Journal of communication,* 50(3), 100-118.

Yılmaz, Ç., Sayıl, I. (1996). Değişik Ortamlarda Yaşayan Yaşlılarda Psikiyatrik Semptomatoloji Ve Yaşam Doyumu. *Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası*, 49(04).

Yuvakgil, Z. (2017). *Yaşlılarda Algılanan Sosyal Destek Düzeyleri, Sosyal Ağ Büyüklükleri ile Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışları Arasındaki İlişki ve Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi* (Yüksek Lisans Tezi), Adnan Menderes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Aydın

Zickuhr, K., Madden, M. (2012). Older Adults And İnternet Use. *Pew Internet & American Life Project,* 6.